

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica

Número 39
Març 2015

Naturalisme
*Refugis
de fauna*

Actualitat
*XXIIè
Congrés
Espanyol
d'Ornitologia*

Es Busqueret se'n va de viatge
Tanzània

A través de l'objectiu - Una imatge de natura

Arner (*Alcedo atthis*)

Nikon D700 + 500mm f4.5, ISO 1600, F/7.1, 1/125s, trespeus, aguait tipus iglú.

Per a mi, l'arner és una de les aus més maques que es poden veure a la nostra illa. Té uns colors espectaculars i veure'l pescar és un luxe inoblidable per als enamorats de la natura.

Aquesta imatge és, en gran part, fruit de la casualitat. Havia decidit muntar un aguait portàtil en un lloc on hi havia molts excrements d'ocells, a la vora d'un estany. No sabia quines aus s'aproximarien a una distància òptima, i havia preparat unes quantes branques i pedres, sempre pensant que vendrien a beure aus petites, i amb la il·lusió de trobar-me amb un reietó (*Regulus ignicapillus*), un ocell que em fa moltes ganes fotografiar. Al cap de pocs minuts d'estar dins l'aguait i sense claror, ja que encara no havia sortit el sol, va comparèixer una parella d'arners que s'hi quedà més d'una hora. Aquell dia no vaig aconseguir cap imatge en condicions... eren massa lluny pel meu 500 mm. Al dia següent, abans de sortir el sol, vaig clavar una branqueta fotogrènica uns centímetres més endavant de la distància mínima que em permet enfocar el meu teleobjectiu i vaig esperar. Aquell dia sí que vaig poder congelar un arner com no pensava mai que es podia fer a Mallorca. Va ser una experiència realment emocionant que em va disparar el cor a dues-centes pulsacions per minut.

Toni Garau Garau

Vaig néixer a Sóller fa quaranta-un anys. Quan, als setze anys, vaig veure de prop una càmera rèflex vaig quedar impressionat del seu funcionament i de la mecànica que feia possible que aquell aparell pogués gravar imatges en diferents condicions de llum. La curolla de fer fotos va començar després i molt poc a poc, de forma autodidacta, però sempre en paral·lel a l'interès per la muntanya, els animals, les plantes i els paisatges de Mallorca i també d'altres indrets. Ja passats els trenta, després de conèixer més gent amb les mateixes passions, i gràcies a ells, és quan descobresc la màgia d'estar dins un aguait, de tenir les aus tan a prop, alienes a la meua presència, seguint amb les seves rutines... és quan fotografiar-les es torna, gairebé, secundari. És un món que no em cansa i que sempre, sempre, em sorprèn. Ara, tenc un arxiu molt gran i molt poques fotos que m'agradi de veritat... cosa que no fa més que alimentar les ganes de continuar millorant, aprenent i compartint!!

Sumari

2	A través de l'objectiu
Arner
per <i>Toni Garau Garau</i>
coordina <i>Margalida Roig</i>	28	Identificació
Sól-lera boscana
per <i>Cristina Fiol i Cati Artigues</i>
4	Editorial	30	Es Busqueret se'n va de viatge
Tanzània
per <i>Francis de Andrés, Santy Sunyer i Txema García</i>
5	Aquí què hi veus
Miula
per <i>Pere Garcias</i>	48	Més que aucells
Senecio rodriguezii
per <i>Cati Artigues</i>
6	Actualitat
XXIIè Congrés Espanyol d'Ornitologia
per <i>Rafel Mas</i>	50	Quadern de camp
per <i>Steve Nicoll</i>
10	Naturalisme
Refugis de fauna
per <i>Toni Muñoz</i>		
18	Un racó per descobrir
El camí de Ruberts i de Son Campà
per <i>Rafel Mas</i>		
23	Notícies del món
per <i>Maite Serra-Franco</i>		

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica de les Illes Balears
Número 39 - Publicació gratuïta.
www.esbusqueret.com - ornitologia@gobmallorca.com

Edita

 GOB - Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa
Manuel Sanchís Guarner, 10 - 07004 Palma
www.gobmallorca.com - info@gobmallorca.com

Editor

Manuel Suàrez

Comitè editorial

Cati Artigues, Cristina Fiol, Maite Serra

Revisió lingüística

Magdalena Prohens

Disseny i maquetació

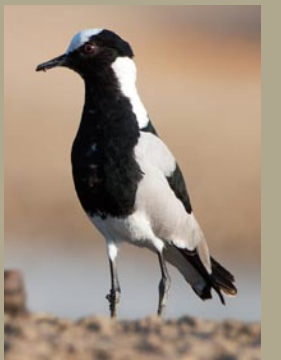
Toni Muñoz

Col·laboren en aquest número:

Francis de Andrés, Cati Artigues, Michael Baird, Estormiz, Joan Florit, Toni Garau, Txema García, Pere J. Garcias, Josep Manchado, Rafel Mas, Toni Muñoz, Steve Nicoll, Dan Pancamo, Ulrich Prokop, Maties Rebassa, Margalida Roig, Juan Sagardía, Santy Suñer, Andreas Trepte, AFONIB, SOM.

DL: PM-1937-2004 **ISSN:** 1889-4275
Prohibida la reproducció no autoritzada, total o parcial, amb finalitat comercial.

Fotografia de portada:
Juia armada,
Vanellus armatus
Autor: Francis de Andrés

Durant el mes de gener Palma va acollir el primer Congrés d'Ecoturisme a Mallorca, organitzat pel GOB gràcies al finançament del Fons Social Europeu en el marc d'un Projecte d'Emplea Verde que s'ha vingut desenvolupant durant l'any 2014, i que entre d'altres iniciatives ha inclòs també un curs d'ecoturisme i la publicació d'una Guia d'ecoturisme a Mallorca.

En les diferents accions del projecte s'han tornat a posar de manifest els excepcionals valors naturals de Mallorca, que en una superfície relativament petita acull una gran varietat d'ambients i hàbitats naturals, una altíssima biodiversitat i un important nombre d'espècies úniques en el món. Si a aquests atractius hi afegim la facilitat de connexió amb el mercat turístic internacional i una hipertròfica oferta d'allotjament i serveis complementaris, resulta una posició excel·lent per al desenvolupament del turisme naturalístic.

Així, entre els assistents al congrés es va evidenciar la necessitat de posar en valor els re-

ursos naturals, no tan sols per al seu gaudi i coneixement sinó molt especialment per garantir la seva conservació present i futura, no només per responsabilitat ecològica sinó també com a recurs dins un marc de turisme sostenible.

Aquesta legislatura s'ha caracteritzat, però, per un evident retrocés en la qualitat de gestió als espais naturals protegits. Les retallades en personal i mitjans, atribuïts pel Govern a la crisi financera però fonamentalment, creim, fruit de les directrius polítiques dels responsables de Medi Ambient, han col·locat els espais protegits en una situació molt vulnerable. Tot i que la promoció pública dels atractius dels espais protegits ha estat mínima, el nombre de visitants a parcs i reserves ha seguit creixent, en un escenari on s'ha vist reduïda la capacitat de conservació i de gestió de l'ús públic. Una combinació altament lesiva.

Tal com ens té acostumats, l'empresariat turístic tampoc ha ajudat a millorar la situació. Recentment els empresaris de la

platja de Muro han demandat la creació d'un itinerari esportiu dins el parc de s'Albufera, on fins ara la pràctica d'esport ha estat prohibida. Medi Ambient, sense sorpreses, n'ha donat el vistiplau. Aquest mateix empresariat durant anys ha utilitzat el parc natural com oferta complementària els dies de mal temps a l'estiu, sense haver fet en 27 anys cap aportació econòmica a la gestió més enllà de l'anecdòtic.

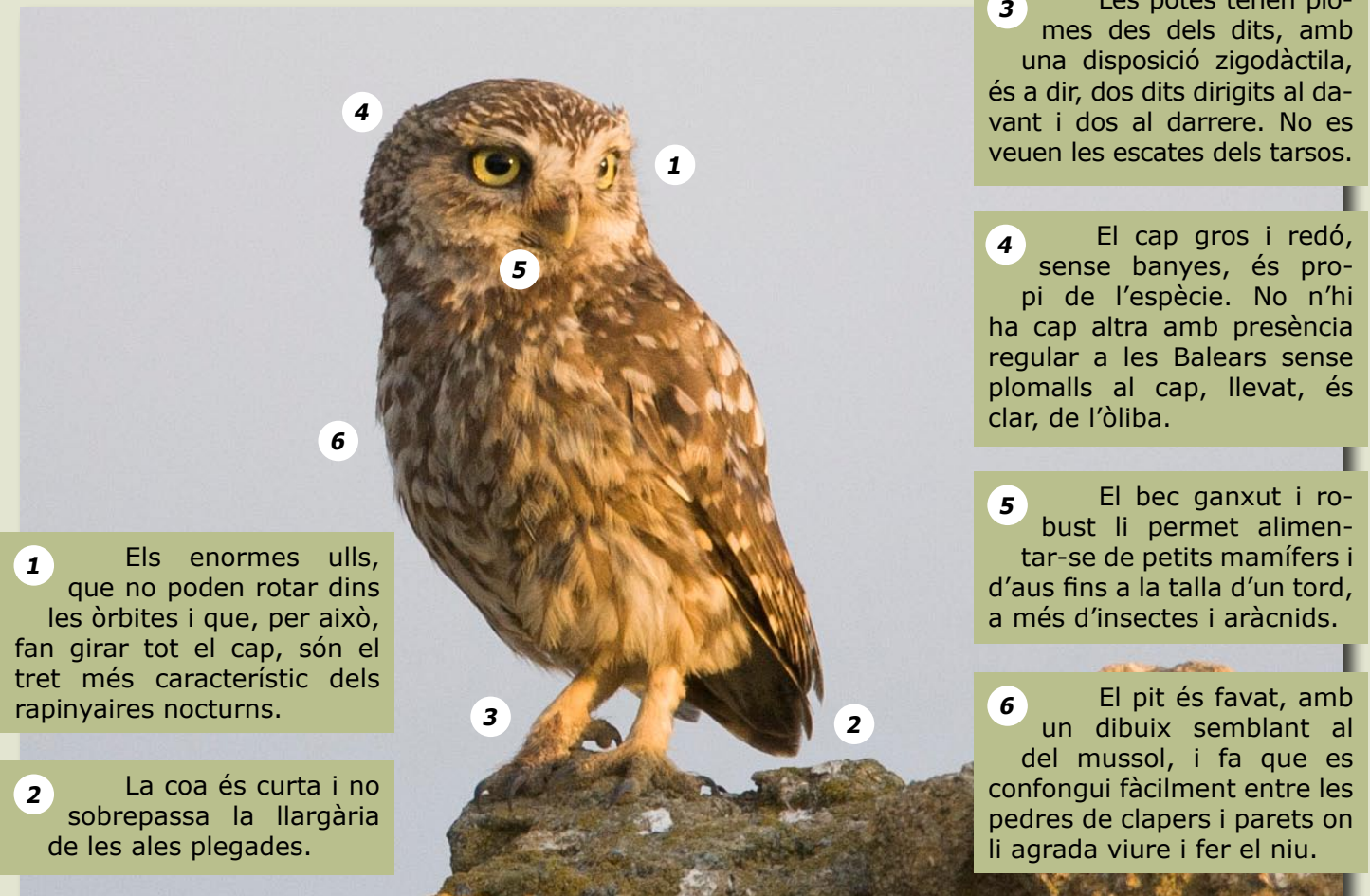
El desenvolupament d'un turisme més sostenible, que valori el patrimoni natural i cultural, que acudeixi a Mallorca en temporada baixa i que per la seva major qualitat permeti avançar cap a un model amb menys turistes no es pot concebre sense atendre adequadament les necessitats de conservació dels espais protegits. Fins que la classe política i també, especialment, l'empresariat turístic, no entenguin i reconguin el rol fonamental que la biodiversitat juga en el principal negoci d'aquestes illes, seguirem caminant per la corda fluixa. •

I aquí, què hi veus?

Què ens diuen els detalls de la imatge sobre aquest aucell?

Per **Pere J. Garcias**

1 Els enormes ulls, que no poden rotar dins les òrbites i que, per això, fan girar tot el cap, són el tret més característic dels rapinyaires nocturns.

2 La coa és curta i no sobrepassa la llargària de les ales plegades.

3 Les potes tenen plomes des dels dits, amb una disposició zigodàctila, és a dir, dos dits dirigits al davant i dos al darrere. No es veuen les escates dels tarsos.

4 El cap gros i redó, sense banyes, és propi de l'espècie. No n'hi ha cap altra amb presència regular a les Balears sense plomalls al cap, llevat, és clar, de l'òliba.

5 El bec ganxut i robust li permet alimentar-se de petits mamífers i d'aus fins a la talla d'un tord, a més d'insectes i aràcnids.

6 El pit és favat, amb un dibuix semblant al del mussol, i fa que es confongui fàcilment entre les pedres de clapers i parets on li agrada viure i fer el niu.

Miula, *Athene noctua*

Després de repassar la llista de les aus tractades en aquesta secció me n'he adonat que, fins ara, no havia esmentat cap rapinyaire nocturn. Així, per corregir aquesta mancança i com a petit homenatge als grecs, que no estan en el seu millor moment, avui escriurem de la miula, el mussol d'Atenea.

Per començar hem d'explicar quatre coses, anem-hi. El primer mot és el grec **opis**, òliba o mussol (d'ulls lluent), el segon **glaukos**, en referència al color glauc, entre el blau i el verd, i de la mescla d'aquests dos tenim **glaukòpis**, d'ulls brillants. L'altre nom que ens sonarà és el de la deessa grega de la saviesa: **Atenea**. Doncs quina relació hi ha entre ells? En principi, tant el mussol com la deessa tendrien la mateixa mirada lluent i inquisitiva. Tant fou així que la moneda usada a la Grècia clàssica s'anomenava **glaux** i tenia a una cara la deessa i a l'altra una miula, semblant a l'actual euro grec. Segons els clàssics, la miula era tan abundant als voltants de l'Acròpoli que s'encunyà una frase feta en llatí: *Athenas noctuam mittere*, enviar miules

a Atenes, i que podríem traduir com du aigua a la mar, és a dir, una inutilitat. A moltes representacions d'Atenea es pot veure una miula sobre una de les seves espatlles com si fos una mena de missatger... o el lloret del pirata, com ho vulgueu interpretar! Pel que fa al nom específic, **noctua**, ve directament del llatí *nox*, nit, i és el nom de diverses espècies de rapinyaires nocturns a la Roma clàssica.

Però, ha passat tota aquesta herència clàssica i mitològica als noms vulgars de l'au en les llengües modernes? Doncs anem a veure-ho. Al francès és *chouette chevêche*: el primer nom seria una evolució del indoeuropeu *kaw* a través del llatí *cavannus*, que és un nom germànic de la cornella (*Corvus monedula*), anomenada *choue* i d'aquí el diminutiu *chouette*, mentre que el segon seria una altra versió del mateix origen. A què sonen molt semblants? En anglès és *little owl*, mussol petit, on *owl* és el nom genèric dels mussols i prové del germànic *eula* a través de *ugla*, *uwila*, *uul* i *ule*, comú, amb petites modificacions, en tots els idiomes germànics. En alemany

es diu *steinkauz*, mussol de les pedres (ja veieu *stein*, pedres i *kauz*, mussol), com en neerlandès *steenuil*, mentre que en danès és *kirkeugle*, mussol de les esglésies, i també en el noruec *kyrkjeugle*. En suec és *Minervauggla*, mussol de Minerva, el nom llatí d'Atenea, la mateixa solució que han adoptat els finesos: *Minervanpöllö*. En islandès és *kattugla*, mussol gat, semblant al nom mallorquí *miula*, és a dir, el que fa el que és propi dels moixos, miular. En català és el mot *mussol* que tendria l'origen en el llatí *mutilus*, és a dir sull, esmotxat, sense banyes, igual que en castellà, *mochuelo*, de mocho. En gallec li diuen *moucho* i en portuguès, *mocho galego*, on és curiós, això de *galego*, ja que no té gaire sentit, com la curlera reial (*Numenius arquata*), que és *maçarico galego*. Ja per acabar, direm que el nom en euskera, *mozolo*, no té gaire història, ja que vol dir mussol i, curiosament, també, sull, esquerp i callat, vaja com en català!. Es veu que, aquest aucelló, amb els ullarros que té, immòbil en una branca és el paradigma dels convidats de pedra. •

XXIIè Congrés Espanyol d'Ornitologia
Madrid, del 6 al 8 de desembre de 2014:

Aus i ésser humà, una relació variable

Per **Rafel Mas**

Volem un món amb aus, aquest era el lema i el vídeo amb què SEO-BirdLife va obrir la vigèsima segona edició del Congrés Espanyol d'Ornitologia, que va tenir lloc del 6 al 9 de desembre de 2014. L'edició era molt especial per una entitat amb tanta tradició com la *Sociedad Española de Ornitología*, ja que el 2014 coincidia amb el 60è Aniversari de la seva fundació. Per aquest motiu, l'associació va voler dur a terme un congrés especial i va triar el Caixa Fòrum de Madrid per celebrar-lo.

El congrés no només anava destinat a estudiosos de les aus, també s'adreçava a ornitòlegs aficionats, naturalistes, observadors d'aus (*birdwatchers*) i amants de les aus en general.

Les temàtiques sobre les quals versà el congrés ornitològic eren la conservació de les aus i la seva relació amb la biodiversitat i la qualitat de vida. Els temes proposats pel comitè científic de SEO/Birdlife, sobre els quals havien de tractar les xerrades, comunicacions orals i pòsters eren els següents:

- La migració de les aus a Espanya
- La selecció sexual en les aus
- Les aus i els medis urbans
- Demografia i tendències poblacionals en un món canviant

I a partir d'aquí, amb la recepció de comunicacions, pòsters i xerrades científiques es va anar confeccionant el contingut d'aquestes jornades ocellaires.

El programa no podia ser més dens i ajustat; si una cosa es podia criticar és precisament això, l'excessiva densitat de continguts i opcions. Això creava certa ansietat als assistents, que havien de triar entre anar a una taula rodona o poder assistir a l'exposició de 5 o 6 comunicacions orals. Aquest problema s'hauria pogut atenuar si les xerrades i taules rodones versessin sobre temes molt diferents, però no n'era el cas, i això creava certa frustració i se'n sentien comentaris. Tot i això és molt fàcil veure els bous des de la barrera i criticar la feina dels altres, i s'ha de reconèixer la immensa feina que duu organitzar un esdeveniment d'aquestes característiques i on s'han de quadrar tantes coses.

Al llarg dels tres dies s'impartiren tota una sèrie de conferències, sessions científiques i comunicacions orals curtes ben interessants. Es presentaren 28 comunicacions orals tan diverses en contingut i en títol com: "Dicromatismo sexual invertido debido a maquillaje del plumaje en el flamenco común *Phoenicopiterus roseus*"; "¿Son los fines de semana estresantes para las aves esteparias? Respuesta fisiológica de estrés en sisonas (*Tetrax tetrax*) invernantes ante perturbaciones humanas en el centro peninsular"; "¿Qué sentido tiene el vuelo colonial de los vencejos?"; o "Soluciones para reducir la captura accidental de aves marinas en los palangreros artesanales de fondo del Mediterráneo".

El contingut de les comunicacions es pot veure i descarregar en format pdf en aquesta adreça.

També hi hagué diverses taules rodones molt participatives i dinàmiques sobre les polítiques europees sobre conservació del medi ambient; els problemes de conservació de les aus comunes; el paper de les aus en la conservació dels espais naturals; i la conservació de la mar i les aus marines. També hi hagué reunions de grups de treball sobre anellatge

científic i l'assemblea d'anelladors.

Es presentaren 95 pòsters sobre les temàtiques més diverses. La novetat va ser la manera d'exposar aquests pòsters: tres pantalles tàctils gegants de 2 x 1 metres (anomenades Tòtems) permetien als congressistes consultar els pòsters. Aquest sistema però va ser poc pràctic, ja que el nombre d'assistents era pròxim a les 300 persones i amb només tres pantalles no es donava a l'abast per poder consultar els pòsters amb tranquil·litat, com es podia fer amb el sistema tradicional de paper. La falta d'espai disponible al Caixa Fòrum i l'estalvi de paper va ser la idea esgrimida per aquest innovador format. No se'n deia res del consum elèctric... Per facilitar la presentació dels continguts dels pòsters, a més de les pantalles hi va haver dues sessions on els autors disposaven de 3 minuts cada un per destacar els punts que consideraven més importants. Després hi va haver un torn curt de preguntes, sempre davant una cinquantena de persones. Tots i cada un dels títols dels pòsters es poden trobar a partir de la pàgina 3 d'aquest document.

I si es vol descarregar el contingut d'un pòster en concret, s'hi pot

accedir a partir d'aquest enllaç.

Es va concedir un premi a la millor Tesi (2012-2014) a Antón David Pérez Rodríguez, pel seu treball titulat "Biogeografía de los parásitos sanguíneos en un hospedador aviar modelo con diversas estrategias migratorias: la curruca capirotada *Sylvia atricapilla*".

D'aquest treball, amb uns continguts i resultats ben interessants, l'autor en va fer una exposició magistral i resumida en temps rècord.

Varen ser tres dies intensos de xerrades, comunicacions orals, taules rodones i tallers. El quart dia es va dedicar a una excursió per conèixer un poc més l'avifauna ibèrica. Els participants del congrés podien triar conèixer una zona humida anomenada Lagunas del Sureste de Madrid o visitar la Sierra Oeste de Madrid. A totes dues excursions es varen poder observar un elevat nombre d'espècies i es va crear una competició sana entre els dos grups per veure quin dels dos n'observava més.

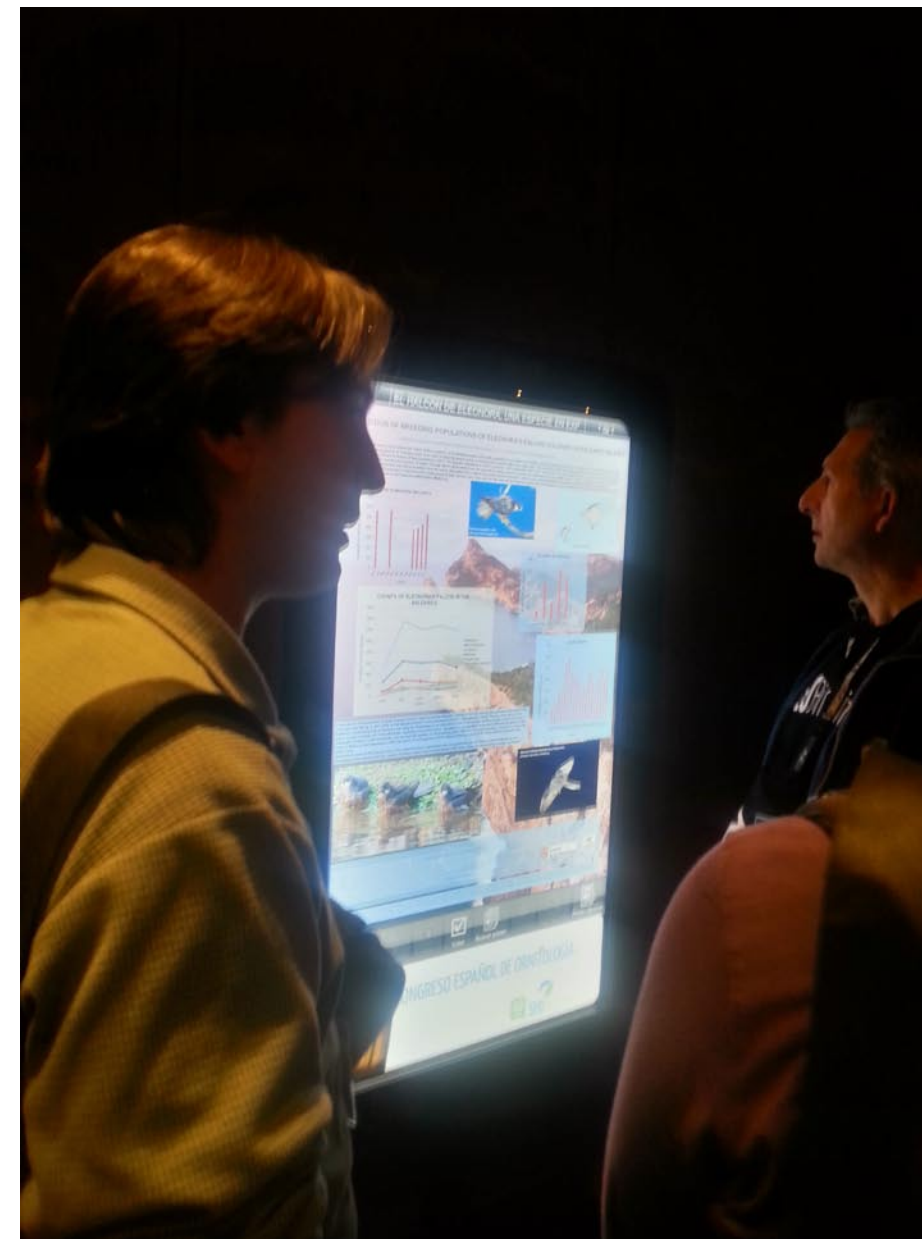
A part de les activitats pròpies del congrés es van fer activitats paral·leles destinades als acompanyants dels congressistes i a la població local, com ara tallers, obser-

vació d'aus per El Pardo o visites guiades al jardí botànic i al museu de ciències naturals.

Al punt de la clausura del congrés, que se celebra cada dos anys, el president de la SEO/Birdlife, Eduardo de Juana, antic docent universitari i investigador de les aus, entregà el testimoni del càrrec a l'investigador extremeny, d'afamada carrera i catedràtic en zoologia, Florentino de Lope.

Baix el meu punt de vista el preu del congrés era un poquet car, tant per a socis com per a no socis (120 €), si es té en compte que s'ha de potenciar la participació i assistència de nous investigadors i ornitòlegs, i que molta gent ve de fora de Madrid i s'ha de pagar transport i allotjament. A més, tot i no tractar-se d'una fira ornitològica, es trobava a faltar una mica de publicitat, fullets i materials d'empreses relacionades amb el món de l'ornitologia. Malgrat aquestes minúcies, s'ha de felicitar la tasca de l'organització, assalariats i voluntaris, que varen fer possible l'esdeveniment.

Des de la revista *es Busqueret* volem felicitar la SEO/BirdLife en el seu 60è aniversari, desitjant-li 60 anys més de vida, però que les lluites per defensar les aus, la natura i els seus valors siguin menys cada vegada i més fàcils de guanyar. Molts d'anys! •

La Sociedad Española de Ornitología (SEO, actualment SEO/BirdLife) és una organització no governamental que té com a principals objectius la conservació i l'estudi de les aus i els seus hàbitats. Actualment té més de 11.000 socis i uns 5.000 voluntaris. Els socis més actius s'agrupen en Grups Locals (32 a tot Espanya, no n'hi ha a Balears, tot i que tenen algun soci aquí). La seva seu central es troba a Madrid i hi ha delegacions a Aragó, Andalusia, Illes Canàries, Cantàbria, Catalunya, Extremadura i la Comunitat Valenciana, a més de les oficines de Doñana i Delta de l'Ebre.

SEO/BirdLife és l'ONG conservacionista més antiga d'Espanya, amb més de 60 anys d'experiència en la defensa i estudi de les aus i els seus hàbitats. Va ser fundada per 85 persones l'any 1954 al Museu de Ciències Naturals de Madrid. El seu primer president va ser José Antonio Valverde i el secretari general Francisco Bernis Madrazo, els quals ho foren durant 20 anys.

La SEO ha publicat des dels seus inicis la revista Ardeola, publicació científica semestral, i el 1957 va crear el Centro de Migración de Aves. A part, també editen una revista trimestral de divulgació ornitològica, La Garcilla, que reben tots els socis.

Refugis de fauna

Per Toni Muñoz

**REFUGI
DE FAUNA**

RF-110

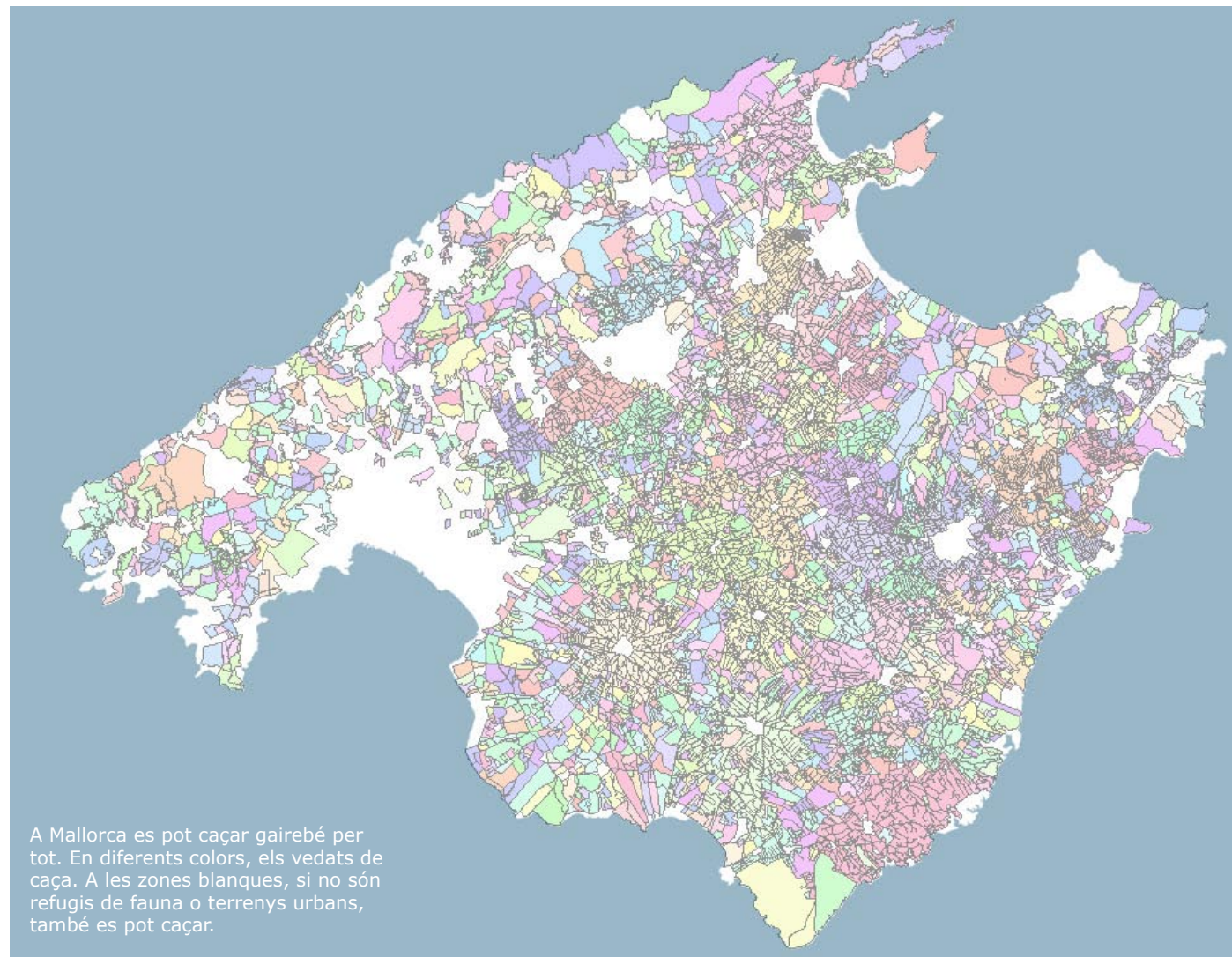
A Mallorca unes 17.000 persones tenen llicència de caça. Això resulta en una densitat de caçadors de 4,7 per quilòmetre quadrat, el triple que la mitjana espanyola. L'activitat cinegètica es centra fonamentalment en la caça menor, i dins aquesta els tords (*Turdus philomelos* bàsicament) són la peça més abatuda (un grapat de milions cada any). L'escenari és, idò, de molta activitat escopetera, i molt d'estrès, no només per a les espècies caçables sinó per al conjunt de la fauna.

Sumem-li a això una densitat de població alta i creixent (variable entre 850.000 i 1.350.000 persones sobre l'illa al llarg de l'any) i un ús intens del medi natural i rural, per agricultura minifundista i com a residència permanent o temporal, i el conflicte ambiental i social està servit.

Més del 90% de l'àrea de Mallorca és terreny cinegètic. Hi podem destriar com a tipologies principals els vedats privats, els vedats de societats locals i els terrenys d'aprofitament comú. Els vedats privats són declarats i mantinguts per voluntat del propietari dels terrenys, que pot llogar els drets de caça a altres (normalment pocs caçadors). Els vedats de societats locals, en canvi, es declaren normalment sobre terrenys de petits propietaris que mai han donat consentiment escrit per a la inclusió de la seva finca dins el vedat, i en ells hi poden caçar tots els caçadors de la societat local. La resta de terrenys, que ni són vedat ni són terrenys inhàbils, són els terrenys d'aprofitament comú, on pot caçar qualsevol.

Davant aquest panorama, la figura de refugi de fauna (derivada de la Llei de caça) apareix com una opció ben interessant per tal de crear zones sense caça on animals i persones puguin trobar la tranquil·litat que necessiten o reclamen.

Els refugis de fauna són àrees on, per norma general, no s'hi pot caçar, ni el propietari ni altres. Només hi està permès el control biològic de determinades espècies (per exemple conills o cabres), en cas que l'administració ho autoritzi després de la corresponent verificació de la necessitat.

A Mallorca es pot caçar gairebé per tot. En diferents colors, els vedats de caça. A les zones blanques, si no són refugis de fauna o terrenys urbans, també es pot caçar.

L'any 1980 el GOB impulsà el primer refugi de fauna (abans es deia refugi de caça) a la finca de La Trapa, adquirida per la nostra entitat per evitar la seva urbanització. Avui a Mallorca hi ha 57 refugis de fauna, amb un total de més de 8.400 Ha. Alguns dels refugis s'han declarat sobre grans finques públiques de centenars d'hectàrees, però la majoria estan formats per agrupacions de petites finques contigües.

Els efectes de la declaració del refugi arriben aviat. Alguns són immediats, com la tranquil·litat derivada de la manca de caça a la finca. Hem de dir que, de forma general i llevat d'algun cas puntual al llarg d'aquests 35 anys, els caçadors que fins a la declaració del refugi utilitzaven la zona accepten i respecten la nova regulació. D'altra banda, en un grapat d'anys ja es veuen els efectes sobre la fauna: augmenten les po-

blacions de les espècies cinegètiques i en general els animals es mostren més tranquils i confiats.

Convinçuts que Mallorca necessita més espais on no es caci, des del GOB animam els propietaris rurals a declarar nous refugis de fauna, per a la qual cosa estarem a la seva disposició per assessorar-los gratuïtament en la tramitació i gestió. •

Un conflicte no resolt

Sembla lògic que es pugui caçar només on els propietaris dels terrenys ho vulguin. El contrari, que és precisament la situació que patim, ens aboca al conflicte.

La redacció de la Llei de caça autonòmica (2006), que renovava la desfasada llei estatal de 1970, era una bona oportunitat per adaptar la regulació d'aquest ús a la realitat ambiental i social del nostre temps. La caça és una activitat d'aprofitament extractiu d'un recurs natural, i és lògic que s'hagi de realitzar sota condicions de planificació, seguiment i avaluació. Per això s'han establert els plans tècnics de caça, com a instrument de planificació de l'aprofitament sostenible, i queda prohibit caçar als espais que no disposin d'aquests instruments.

Aquest nou marc legal garantiria, en principi, que només es caçàs als terrenys on el propietari ho consent, ja que qualsevol propietat inclosa dins un vedat i que fos segregada (donada de baixa del vedat) deixaria de comptar amb pla tècnic de caça i, per tant, automàticament seria inhàbil per a la caça.

Però, clar, el risc de segregació massiva era gran, i per això l'administració va idear els anomenats "terrenys gestionats d'aprofitament comú", que compten amb un mal succedani de pla tècnic a l'àmbit de tota l'illa, i que donen continuïtat al conflicte dins els "terrenys lliures", a la vegada que desincentiven la segregació dels vedats locals. Així, els propietaris de terrenys dins vedats de societats locals, si es se-

greguen del vedat, passen a formar part de terrenys lliures d'aprofitament comú, on pot caçar qualsevol caçador de les Balears. Botar de la paella per caure al foc.

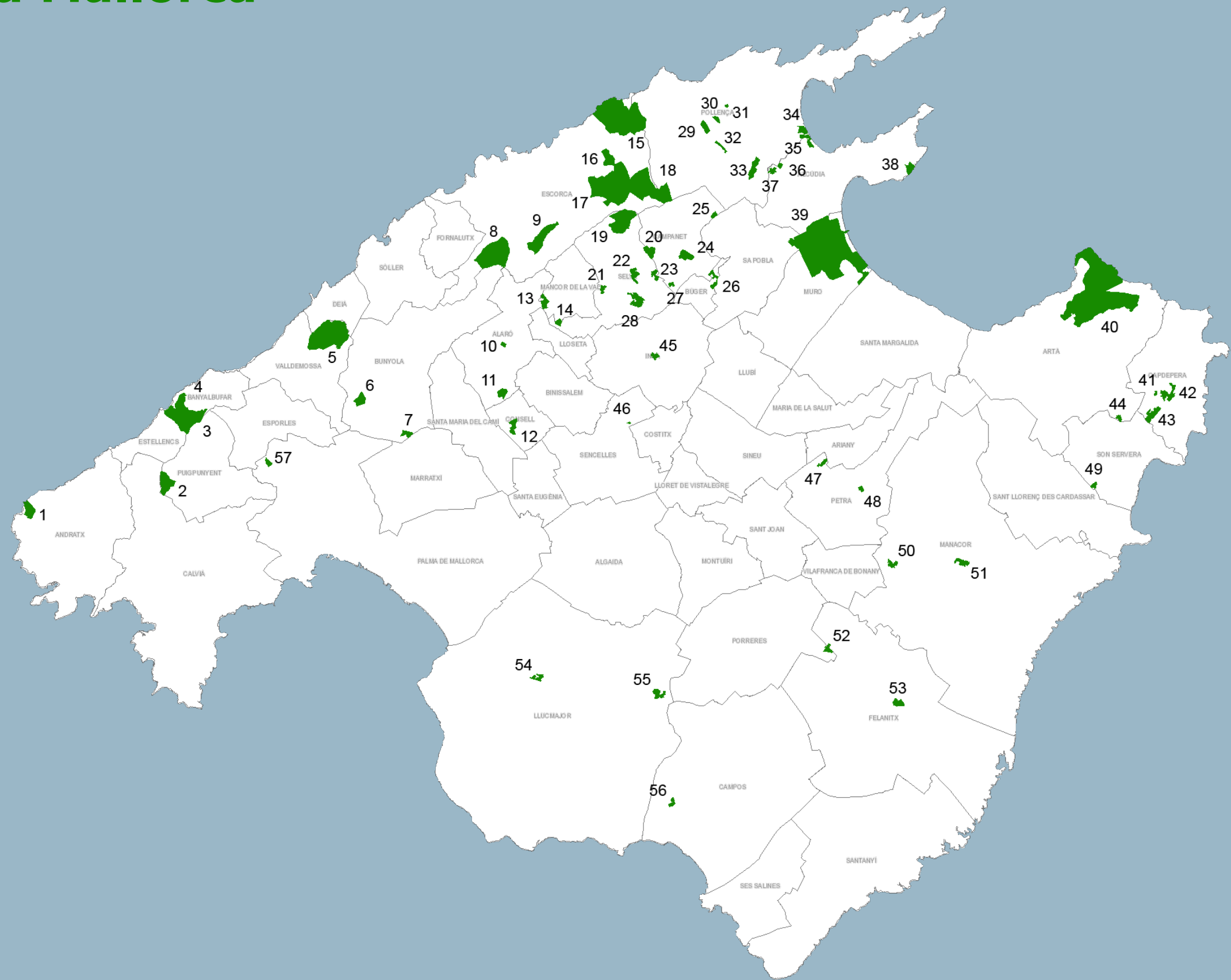
Amb aquest panorama, els propietaris que no vulguin caça a ca seva tenen avui bàsicament dues opcions: o tancar la finca (cosa que no recomanem, per la fragmentació del territori que comporta) i col·locar els coneguts rètols de "propietat privada, prohibit el pas", o convertir la finca en refugi de fauna.

Cal posar-hi un poc de racionalitat, i modificar el marc legal per tal de permetre la caça només als vedats, on es tengui el vistiplau dels propietaris.

Perdiu, *Alectoris rufa*

Els refugis de fauna a Mallorca

- 1 La Trapa
- 2 Es Ratxo
- 3 Planícia
- 4 Es Rafal
- 5 Son Moragues
- 6 Raixa
- 7 Son Pizà i Son Rullan
- 8 Cúber
- 9 Sa Coma d'es Prat
- 10 Sa Sort Forana
- 11 Es Puig
- 12 Son Fiol
- 13 Ses Cases Noves
- 14 Son Frau
- 15 Mortitx
- 16 Mosset
- 17 Menut i Binifaldó
- 18 Mina Gran
- 19 Ses Figueroles
- 20 Santiani Vell
- 21 Sa Tanqueta
- 22 Sa Bisbal
- 23 S'Olivar de sa Canova
- 24 Son Estrany
- 25 Bosc de sa Serra
- 26 Son Pons
- 27 S'Olivaret
- 28 Can Vaqueta
- 29 Can Pontico
- 30 Ca na Marge
- 31 La Plana d'en Rull
- 32 Can Sucre
- 33 Can Llompart
- 34 Can Cullerassa
- 35 Can Cap de Bou
- 36 Alzinar de can Xanet
- 37 Bosc Bell
- 38 Sa Bassa Blanca
- 39 S'Albufera de Mallorca
- 40 Aubarca - Es Verger
- 41 Sa Clova
- 42 Son Talent
- 43 Sa Torre
- 44 Sa Coma Sequera
- 45 Can Ramonet
- 46 Sa Torrentera
- 47 Es Pujol
- 48 Son Canals
- 49 Es Pujol
- 50 Son Caules
- 51 Sa Font Nova
- 52 Son Artigues
- 53 Son Quelles
- 54 Rafalet d'es Forat
- 55 Son Mulet i Son Gabriela
- 56 Son Pere Jaia
- 57 Es Canyar

T'animem a declarar un refugi de fauna?

Marc legal

Llei 3/2013, de 17 de juliol, de modificació de la Llei 6/2006 sobre la caça i la pesca fluvial a les Illes Balears

Llei 6/2006, de 12 d'abril, balear de caça i pesca fluvial

Decret 72/2004, de 16 de juliol, pel qual es regulen els plans tècnics de caça i els refugis de caça a les Illes Balears.

Iniciativa

La declaració podrà realitzar-se d'ofici, a instància del consell insular, dels ajuntaments o de la propietat. També es podrà realitzar a instància de persones físiques o jurídiques de caràcter científic, educatiu o mediambiental, de conformitat amb la propietat.

Superfície mínima

És necessari un mínim de 10 Ha, d'una sola finca, o de diverses sempre que siguin contigües.

Documentació necessària

Per a la tramitació s'han d'aportar aquests documents:

Fotocòpia de les escriptures o nota registral de les parcel·les

Fotocòpia del DNI dels propietaris de les parcel·les

Sol·licitud de segregació del vedat de caça (cas de formar-hi part)

Sol·licitud de declaració de refugi de fauna

Informe biològic

Costos a Mallorca

El Consell de Mallorca implantà el 2012 dues taxes per a la tramitació i manteniment dels refugis de fauna:

Taxa de tramitació: 42,14 €

Taxa de matrícula anual: 17,56 €/Ha/any. La taxa es redueix a 4,39 €/Ha/any (bonificació del 75%) si s'acredita la funció social del refugi.

Obligacions del titular

A part de complir la prohibició de caçar, el titular del refugi ha de:

Senyalitzar el perímetre del refugi amb les plaques corresponents (Reglament 1/2012 del Consell Insular de Mallorca pel qual es regulen les vedes i els recursos cinegètics)

Abonar les taxes corresponents

Presentar una memòria anual que justifiqui el compliment dels objectius de conservació. En cas que el refugi s'hagi impulsat en col·laboració amb una entitat de conservació, serà aqueixa la responsable d'elaborar i presentar la memòria.

Propietaris interessats, contactau amb conservacio@gobmallorca.com, o telefonau al 971 496 060.

Un racó per descobrir

El camí de Ruberts i de Son Campà

Per Rafel Mas

Qualsevol camí del pla de Mallorca pot oferir unes bones vistes i una experiència agradable per observar aucells mentre no sigui molt entrat dins l'època estival, en què l'experiència pot ser esgotadora si no la feim de bon matí o *horabaixando*. Una ruta molt interessant per les seves qualitats paisatgístiques i ornitològiques és la dels camins de Ruberts i de son Campà (PM-320). El primer camí connecta el llogaret de Ruberts (terme de Sencelles) amb la

carretera de Lloret-Pina (PM-313) i el segon amb la carretera vella que va a Montuiri (també PM-320, però asfaltada).

Recoman començar l'excursió des de la intersecció del camí de son Campà amb la carretera de Lloret a Pina. Hi ha pocs llocs on deixar el cotxe, i s'ha de cercar alguna petita entrada o vorera on el cotxe no molesti a cap propietari o pagès. La distància del recorregut és de 2,9 km, i per tant s'ha de tenir en comp-

te que necessitem una hora i mitja per anar i tornar, sense comptar les aturades. Anirem pràcticament tot el temps per un camí de terra fora asfaltat, bastant pla, però si ha plogut podem trobar bastant de fang.

Començarem a caminar i tot d'una trobarem sementers de cereal, d'un preciós verd ple de rosada a l'hivern, on habita la terrola *Alauda arvensis*, la burella *Anthus pratensis*, el xàtxero *Motacilla alba*, la perdiu *Alectoris rufa*, i el sebel·lí *Burhinus*

oediconemus. A l'estiu el terrolot *Calandrella brachydactyla* ocupa el nínxol de les terroles i s'hi reproduceix, talment com ho fa el vitrac *Saxicola torquata*. Seguint el nostre camí trobarem algunes figueres i fruiters abandonats on sentirem i veurem tot l'any el gafarró *Serinus serinus* i el passerell *Carduelis cannabina*. A l'estiu aquestes zones cerealístiques són envaïdes per les falzies *Apus apus*, les oronelles *Hirundo rustica* i els cabots *Delichon urbicum*.

Les voreres del camí són sempre farcides de l'aucell ratolí, el busqueret capnegre *Sylvia melanocephala*, i ens sortiran a camí mascles bregant amb altres mascles o parlant amb les seves femelles. Si seguim caminant

ens adonarem que, a uns 40 metres a l'esquerra del camí, ens acompanya una síquia-torrentó amb més o menys cabal segons les pluges i on no és difícil detectar la presència de la polla d'aigua *Gallinula chloropus* i del capblau *Anas platyrhynchos*. El rossinyol bord, *Cettia cetti*, també hi canta ben fort, tot i que a l'estiu l'eclipsa el seu parent amb pedigrí, el rossinyol *Luscinia megarhynchos*. Els pous, sínies i cultius d'alfals delaten l'abundància d'aigua, segurament major en temps passats. La zona és la preferida de les cadernereres *Carduelis carduelis*, que volen en esbarts i a l'hivern s'hi veuen revolar cercant menjar els ulls de bou *Phylloscopus collybita*.

Si seguim el camí trobam les primeres clapes boscoses d'alzina i pi i redols de garriga. Aquí és freqüent el cant del tord *Turdus philomelos* i el pas ràpid i fugisser dels caçadors. Arreu canten els ropits hivernants *Erithacus rubecula* i al llarg de tot l'any els reietons *Regulus ignicapilla*, passaforadins *Troglodytes troglodytes* i busquerets de capell *Sylvia atricapilla*.

Començam a trobar les primeres cases, tot i que la major part són de caràcter tradicional i la seva densitat no és tan alarmant com a altres llocs de foravila. A partir d'aquí hi ha un immens mosaic de conreus de cereal, ametlerars, garroverars, i taques de garriga i bardissa, que fo-

menten una alta diversitat ornítica. És en aquesta zona que ens surten a camí els capferrericos *Parus major*, que reclamen desafiants i a piulos el seu territori. Hi són abundants els teuladers *Passer domesticus* i de forma estocàstica els gorrions de baraca *Passer montanus* (alguns anys sí, d'altres no). Als pins més alts i pròxims al torrent sentirem cantar tudons *Columba palumbus*, tórtora turca *Streptopelia decaocto*, a la primavera el cucuí *Cuculus canorus* i tirant a l'estiu la tórtora *Streptopelia turtur*. Aquí, a l'hivern també hi toparem molt de tord *T. philomelos*, busqueret de capell *S. atricapilla*, estornells *Sturnus vulgaris*, i pinsans *Fringilla coelebs*. Som prop de les cases de son Campà, d'on rep el nom el camí.

Si seguim el camí ens endinsam dins una bardissa espessa que no ens deixa veure lluny, però que ens permet sentir infinitat d'aucellons i identificar-los pels seus cants i reclams. Aquestes bardisses duen com a farciment de ploma busquerets de capnegre *S. melanocephala*, mèrleres *T. merula*, i per damunt s'hi alimenten verderols *Carduelis chloris*.

A les zones d'ametlerar que segueixen hi trobam el puput, escàs

Verderol, *Carduelis chloris*

Caçamosques, *Muscicapa striata*

CATI ARTIGUES

a l'hivern, però present tot l'any. A l'estiu s'hi reproduceix el capsigrany *Lanius senator* i també el caçamosques, *Muscicapa striata*, que veurem caçar a l'ombra dels garrovers i tornant a les seves perxes preferides, les branquetes plomades de fulles per les ovelles.

Tornen a alternar cultius amb redols incultes i veurem els aucells més forestals: pinsà *F. coelebs*, capferrerico *P. major*, passaforadí *T. troglodytes* i tudó *C. palumbus*. A les zones de garriga sentirem el ziiip del xalambri *Prunella modularis*, al qual potser aglapirem amb la vista. En aquesta zona el camí fa una bona baixada i a les parets seques podem observar unes pedres que, per la seva mida exagerada, insinuen que no varen ser situades allà per pagesos, sinó que més aviat tenen un passat talaiòtic.

Als ametlerars més oberts que venen a continuació hi sentirem reclamar amb potència, i amb un poc de paciència hi veurem la piula *Emberiza cirrus*. Al llarg de tot el camí i gairebé durant tot l'any s'hi farà notar la sól·lera *Emberiza calandra*, amb la seva escaleta ascendent i descendent de txet-txet-txirrs. Les branques baixes dels ametlers serveixen d'atalaia als coa-roges *Phoenicurus ochruros*, a més de per defensar territori i alimentar-s'hi.

Al llarg de tot el camí no és estrany observar algun exemplar de milana *Milvus milvus*, esparver *Aquila pennata*, grups de corbs *Corvus corax*, i si es té sort algun estol de grues *Grus grus* que sobrevola la zona. Tot és possible.

Arribam a Ruberts. Les cases, amb un peu a dins poble i un dins fora-vila, mantenen a més d'aviram molts de teuladers. Els jardins i zones ombrívols són els llocs que trien els mascles de busqueret de capell *S. atricapilla* per cantar de forma potent. Ja al llogaret, podem aprofitar per descansar als bancs de davant la plaça de l'església, i baix un gran lle-doner, veure la darrera espècie d'au, el colom *Columba livia domestica*. Una vegada represes les forces tornarem sobre les nostres passes. •

Notícies del món

Per **Maite Serra-Franco**

Nous informes posen de manifest que el canvi climàtic afecta les aus

Les aus són excel·lents indicadores dels canvis que sofreix el planeta, com és el cas del canvi climàtic, que provoca modificacions en els hàbitats que alteren notòriament la seva conducta.

Un 15 per cent de les aus migratòries està en risc d'extinció

Hi ha prop de 10.000 espècies d'aus al món, de les quals 1.800 estan classificades com a aus migratòries, per la seva necessitat nòmada de traslladar-se davant les variacions climàtiques estacionals desfavorables per a l'aparellament i el desenvolupament de les cries. D'aquestes 1.800 espècies d'aus migratòries, aproximadament el 15 per cent es troba en perill crític d'extinció, segons la Fundació Migres (1).

L'últim informe del Grup Inter-governamental d'Experts sobre el

Canvi Climàtic de Nacions Unides (IPCC) destaca que les aus migratòries han avançat les dates de les migracions a causa de l'augment de les temperatures. Així, la calor fa que avancin el viatge i, en molts casos, sofreixin l'impacte d'unes tempestes de primavera que abans no els afectaven, fet que provoca un gran nombre de baixes, molta fatiga i la minva de les reserves calòriques en les aus supervivents, segons indiquen Ecologistes en Acció (1).

A més, les alteracions del clima afecten les seves fonts d'aliment. D'aquesta manera, determinades explosions demogràfiques de peixos, insectes i plantes que coincidien amb el pas de certes espècies migrants ara s'avancen o retarden, per la qual cosa les aus ja no disposen de nutrients essencials per seguir la ruta o tirar endavant les niuades. Així mateix, les sequeres, cada vegada més freqüents en la ruta que segueixen aquestes aus, estan assecant els

punts d'aigua que històricament servien per al seu descans i aprovisionament (1).

Aquests canvis també poden alterar els períodes d'incubació i reproducció de les aus. Moltes aus poden veure afectada la seva supervivència i algunes espècies han alterat la tornada al lloc d'hivernada o reproducció i busquen zones una mica més càlides o, per contra, més fredes (2).

Un altre impacte rellevant de l'augment de les temperatures és que nombroses espècies d'aus han desplaçat les àrees de distribució. A més, també s'han escurçat les enormes distàncies d'algunes migracions transcontinentals, per la qual cosa ara hi ha espècies que s'estableixen durant la seva època reproductiva en territoris més septentrionals i en èpoques més primerenques a les que es mantenien durant segles, fet que dificulta la seva reproducció i supervivència (2).

MICHAEL BAIRD

Phalaropus fulicarius

ANDREAS TREPTE

Calidris melanotos

També s'ha assenyalat que l'escurçament de les grans migracions redueix igualment el nombre d'exemplars que s'extravien durant aquests llargs recorreguts i que, després d'aconseguir arribar a alguna illa, sobreviure, reproduir-se i adaptar-se als seus nous territoris, donen lloc a noves espècies. Més de 20.000 milions d'aus estan modificant els seus hàbits, perquè espècies que tradicionalment eren migratòries s'han convertit en sedentàries a causa de l'escalfament global (2).

El desglaç anticipat avança la reproducció de les aus àrtiques

L'estudi "*Phenological advancement in arctic bird species: relative importance of snow melt and ecological factors*", publicat a la revista *Polar Biology*, posa de manifest que les aus migratòries que crien a l'Àrtic d'Alaska estan avançant la nidificació a la primavera, a causa fonamentalment del desglaç, que cada vegada és més primerenc (3).

Els investigadors van examinar la data de posada del primer ou en prop de 2.500 nius d'aus limícoles: territ semipalmat (*Calidris pusilla*), escuraflascons bec gros (*Phalaropus*

fulicarius), escuraflascons bec fi (*Phalaropus lobatus*) i corriol pectoral (*Calidris melanotos*), a més d'una espècie d'ocell cantor, el repicatalons de lapònia (*Calcarius lapponicus*). L'estudi va tenir lloc en quatre àrees, que comprenien des dels camps petrolífers de la badia de Prudhoe a la remota Reserva Nacional de Petroli de l'Àrtic occidental d'Alaska (3).

Es va estudiar el desglaç a diverses àrees de nidificació en intervals al començament de primavera. També es van valorar altres variables com a potencials impulsores del canvi al moment de nidificació, com l'abundància de predadors de nius (que es creu que afecta el moment reproductiu), i mesuraments per satèl·lit del creixement de la vegetació en la tundra, però es va comprovar que aquests factors eren menys importants que el desglaç (3).

Les taxes d'avanç de l'anticipació reproductiva són majors en les aus àrtiques que en altres aus de zones temperades, i això concorda amb el fet que el clima àrtic està canviant el doble de ràpid en relació amb zones temperades (3).

Amb primaveres cada vegada més avançades, les aus àrtiques han d'encarar el repte d'ajustar el calendari de cria per assegurar que els

joves tindran recursos alimentaris. Moltes d'aquestes aus hivernen en els tròpics i el seu complicat calendari de moviments migratoris podria veure's compromès per adaptar-se a aquest canvi. Hi haurà un llindar a partir del qual no seran capaces de seguir a aquestes primaveres avançades, la qual cosa pot repercutir en l'èxit reproductor o fins i tot en la viabilitat de les poblacions (3).

El canvi climàtic amenaça a la meitat de les aus d'Amèrica del Nord

D'altra banda, un informe d'Audubon, l'organització representant de BirdLife International a Estats Units, assegura que el canvi climàtic és la principal amenaça per a la supervivència de gairebé la meitat de les espècies d'aus al territori continental dels Estats Units i Canadà (4).

De les 588 espècies d'aus examinades en aquesta recerca, que ha durat set anys, 314 espècies estan en risc. D'aquestes, 126 podrien sofrir una disminució severa (entre el 50%-100% del seu hàbitat) cap a l'any 2050, assegura l'estudi. La

meitat de les espècies d'aus d'Amèrica del Nord estaran en risc d'extinció cap a finals d'aquest segle (4).

Entre les espècies amenaçades, figuren aus emblemàtiques dels Estats Units i Canadà com la calàbria grossa o agullat gros (*Gavia immer*) icona del nord d'Estats Units; l'oriol de Baltimore (*Icterus galbula*); el pelicà bru (*Pelecanus occidentalis*); la griveta cua-rogenca (*Catharus guttatus*); o el siàlid muntanyenc (*Sialia currucoides*) d'Idaho i Montana. També hi ha el símbol nacional dels Estats Units, l'àguila calba (*Haliaeetus leucocephalus*), que pot disminuir quasi un 75 per cent en els pròxims 65 anys (4).

L'informe preveu que encara que, als Estats Units s'expandeixin les àrees d'hivernada per a moltes espècies, hi haurà pèrdues dràstiques dels cicles de reproducció d'estiu que reduiran la grandària de la població si l'escalfament global continua sense control (4).

En paral·lel a la publicació de l'estudi sobre aus i canvi climàtic de la Societat Audubon, la *Smithsonian Institution* i el Servei de Pesca i Vida Salvatge dels Estats Units han difós l'informe Estat de les Aus 2014. En aquest cas, els experts calculen que prop d'un terç de les aus que habiten

a Estats Units tenen problemes que afecten la seva supervivència (4).

En la part positiva, l'informe destaca de l'èxit de projectes de conservació en diversos hàbitats i espècies amenaçades. Recordant el recent centenari de l'extinció del colom migratori (*Ectopistes migratorius*), els autors reclamen una major actuació davant les amenaces per a la supervivència de les aus en el conjunt del país (4).

Descens de les poblacions d'aus migratòries del Regne Unit que hivernen a Àfrica.

L'últim informe anual de l'Estat de les Aus del Regne Unit inclou una secció d'aus migratòries, que comprèn les tendències migratòries per 29 espècies que nien en el Regne Unit a l'estiu i passen l'hivern en el Mediterrani o a Àfrica al sud del Desert del Sàhara. Per primera vegada, aquestes tendències migratòries s'han combinat en un indicador que revela algunes diferències marcades entre les espècies que passen l'hivern a les diverses àrees (5).

Espècies com el vitrac barba-

roig, el rossinyol, la titina d'arbre i el papamosques, que hivernen a la zona humida d'Àfrica (que s'estén per tot el continent des del sud del Senegal a Nigèria i més enllà) mostren dràstics declivis: l'indicador d'aquest grup d'espècies es va reduir en poc més del 70% des de finals de 1980. Això contrasta amb espècies com el cabot de vorera, el busquet de batzer i la buscarla dels joncs, hivernant a la zona àrida (just sota el desert del Sàhara), que han fluctuat considerablement des de 1970, però que mostren un descens inferior al 20% en general (5).

Un dels descensos més dramàtics és el de la tórtora, amb un declivi del 88% des de 1995. En el mateix període també han disminuït l'ull de bou siulador, un 66%; el papamosques negre, un 53%; el papamosques, un 49%; el cucui, un 49%; el rossinyol, un 43%; i el xàtxero groc, un 43% (5).

En aquest informe també es revela una sort dispar per a dues poblacions d'albatros importants als territoris d'ultramar del Regne Unit. A les Illes Malvines, on hi ha el 70% dels nius del món d'albatros cellanegre, ha tingut lloc un augment de la població d'aquesta espècie, fet que ha permès als investigadors rebaixar

DAN PANCAVO

Haliaeetus leucocephalus

Tórtora, *Streptopelia turtur*

l'amenaça d'extinció per la de en perill d'extinció. Per desgràcia, la fortuna dels albatros de cap gris s'ha deteriorat amb els descensos reportats en les colònies de cria a Geòrgia del Sud, que conté la meitat de la població mundial (5).

La conservació efectiva d'una espècie migratòria requereix mesures apropiades *per estar en el lloc* en cada etapa del cicle migratori, i depèn de les accions de conservació en tots els països pels quals es mou en el curs del seu cicle anual (5).

El Regne Unit treballa amb aquests països per ajudar a millorar la condició dels seus hàbitats crítics a través de la participació en els acords ambientals multilaterals, com la Convenció de la Biodiversitat i la Convenció de Ramsar sobre els Aiguamolls (5).

Encara que, per a algunes espècies, hi ha una evidència creixent de la pressió sobre l'èxit de la cria a Anglaterra, per comprendre bé aquesta situació els investigadors necessiten entendre més què impulsa aquests descensos migratoris, ja que els problemes poden estar en el Regne Unit o en l'Àfrica occidental, o de fet, en matèria de migració, entre els dos; i segurament, el canvi climàtic hi està

implicat. Així, com més informació es pugui obtenir al llarg de les rutes migratòries, millor es podran dirigir les mesures de protecció. Per això és important que s'ajudi a construir i potenciar la capacitat de voluntaris i organitzacions locals en defensa de les aus a tot el món, a fi de proporcionar informació vital a través del seu propi seguiment a llarg termini (5).

L'Estret registra 27.000 aus menys en la migració durant la tardor

El cens de la migració anual d'aus a través de l'Estret de Gibraltar, que des de fa 15 anys elabora la Fundació Migres, ha detectat aquesta tardor una disminució d'uns 27.000 exemplars, la qual cosa suposa un 10 per cent menys que la mitjana històrica i la xifra més baixa en els últims quatre anys. Es dona una caiguda de milans negres censats que se suma al descens confirmat des de fa anys d'altres aus, com la cigonya comuna, l'oca, coloms, grues i orenetes, o l'aligot, del qual amb prou feines s'ha censat unes desenes d'exemplars, enfront dels entre set-cents i mil exemplars que se cen-

saven en els anys setanta del segle passat (6).

Aquesta tardor també s'han confirmat canvis de caràcter estructural, com l'augment de l'albament d'aus africanes en la riba nord de l'Estret, com el voltor clapejat, l'aligot rogenç o el falcó llaner, i la presència rècord a Gibraltar d'espècies que migren a Àfrica per la ruta oriental de l'Estret dels Dardanel, com l'àguila pomerània o l'arpella russa (6).

Aquests canvis es relacionarien amb anomalies de temperatura en l'Hemisferi Nord. El nord d'Europa s'està fent més mediterrani, climatològicament parlant, i el Mediterrani, més àrid i africà, la qual cosa canvia el comportament de moltes espècies. També són més, i en major nombre d'exemplars, les espècies d'aus que no creuen a Àfrica i hivernen a Europa (6).

Aquestes modificacions en el comportament de les aus suposen valuosos indicadors sobre canvis globals de la naturalesa que podrien tenir un important impacte antropològic. Per aquest motiu, és de gran importància l'estudi de les migracions en general (6).

SEO/BirdLife enfront del canvi climàtic

SEO/BirdLife considera el canvi climàtic una amenaça perillosa per a les aus i la biodiversitat a l'àmbit global (3).

L'augment de les temperatures, com a conseqüència del canvi climàtic, provoca un desacoblament entre l'època de reproducció i el moment de més menjar disponible, la qual cosa explica la reducció del nombre de pollets observada en algunes espècies durant els últims anys (2). A Espanya, per exemple, en el cas del papamosques negre (*Ficedula hypoleuca*), s'ha constatat una disminució alarmant de la seva població. L'au aprofita el *boom* poblacional d'erugues lligat a la sortida de les fulles dels roures. A causa de la pujada de les temperatures de primavera a Espanya, la sortida de les fulles i l'eclosió dels insectes s'ha avançat diversos dies, però els papamosques arriben a la zona en les mateixes dates de sempre (3).

D'altra banda, els resultats de l'anàlisi del nombre de recuperacions d'anells de ropits europeus (*Eritacus rubecula*) durant les últimes dècades demostren que, malgrat el creixent nombre de ropits anellats i controlats, hi ha una reducció en el nombre de recuperacions extraibèriques des de la dècada dels 70, amb

la qual cosa ha disminuït el nombre d'exemplars hivernants d'aquesta espècie a Espanya. Això recolzaria la retirada cap al nord de les àrees d'hivernada de certs migrants parcials per l'efecte de l'escalfament global (7).

Cada tipus d'au té una temperatura adient. En augmentar la calor en tot Europa, les poblacions del nord s'apropen més al seu òptim, mentre que en les del sud la calor pot arribar a resultar excessiva. De la mateixa manera que ocorre amb el ropit, el busqueret de batzer (*Sylvia communis*), per exemple, és ara bastant més freqüent a Holanda i Alemanya, i s'està deixant de veure a França i a Espanya (8).

Si les aus són pertorbades negativament pel canvi climàtic, això afectarà els humans directa o indirectament pel fet que les aus són proveïdors de serveis ecosistèmics tals com la pol·linització, dispersió de llavors o control de plagues. En aquest sentit, l'aportació d'informació durant tot l'any és fonamental per obtenir dades fiables i precises. A través del projecte de *ciència ciutadana* de SEO/BirdLife, qualsevol persona pot participar al programa Aus i Clima (www.avesyclima.org), que permet registrar les primeres aparicions d'algunes aus comunes migratòries a la primavera o la seva data de partida a les seves casernes

d'hivern, la floració de certes plantes i l'aparició d'alguns insectes. Tot això permet alimentar una base de dades que, amb el temps, llançarà la tendència fenològica de diverses espècies i la seva possible relació amb el canvi climàtic (3). •

Fonts Bibliogràfiques:

- 1) Un 15 por ciento de las aves migratorias está en riesgo de extinción. *EUROPA PRESS*, Madrid/Sevilla, 09/05/2014.
- 2) 20.000 millones de aves migratorias, afectadas por el cambio climático. *EL PAÍS*, Algeciras 19/03/2010.
- 3) El deshielo anticipado adelanta la reproducción en las aves árticas. *SEO/BirdLife* 09/07/2014.
- 4) El cambio climático amenaza a la mitad de las aves de Norteamérica. *LA VANGUARDIA Vida*, 09/09/2014.
- 5) Martin, F. New report reveals scale of declines of UK migratory birds wintering in Africa. *Bird Life International*, Thu, 16/10/2014.
- 6) Martínez, A. El Estrecho registra 27.000 aves menos en la migración otoñal. *Agencia EFE*, Sevilla 11/12/2014.
- 7) Tellería, J. Has the Number of European Robins *Eritacus rubecula* Wintering in Spain Decreased? *Ardeola* 61(2):389-391. 2014.
- 8) www.vertebradosibericos.org

Menjamosques negre, *Ficedula hypoleuca*

Identificació

Per **Cristina Fiol**
Dibuixos de **Cati Artigues**

En aquesta ocasió ens centrarem en una sola espècie, la sól·lera boscana, *Emberiza cirius*.

Es tracta d'un passeriforme present durant tot l'any a Mallorca. És una espècie més bé discreta que podem trobar a zones de camps d'ametllers i de garrovers, olivars, garrigues amb arbrat i als límits de pinars poc espesos. Quan destaca més és durant l'època de reproducció, quan el mascle es posa a cantar al capdamunt

d'un arbre relativament alt. Ara, durant l'hivern, l'hem de cercar trescant pel terra i estar atents a un característic ziiiii.

Com sempre, els mascles destaquen per la seva coloració. Ara i tot ja els podem veure bastant pintats. El tret distintiu el trobarem al dibuix del cap: gola i bigotera negra i una mena d'antifaç també negra (brida i llista ocular) sobre la cara groga i pili gris llistat. Al pit té una franja grisa que torna ocre als costats i

la resta del ventre de color groc.

Les femelles i joves tenen un plomatge més discret i semblant entre ells. En aquesta època no veurem el plomatge juvenil, ja que es canvia a la muda de tardor i tan sols és difícilment detectable a les plomes de l'ala. Per tant, l'altre plomatge que podrem distingir ara és el de la femella. Al cap tenen la llista malar, bigotera i llista ocular marcada d'un negre destenyit sobre fons crema i pili també gris llistat. A la resta del cos destacariem el pit i costats també llistats sobre el ventre i costats groc pàl·lid.

Mantell, ales, carpó i rectrius són iguals a mascles i a femelles. Des de darrere veurem un ocell de mantell gris ratllat de negre i amb el carpó també gris, destacant potser els tons ocres de les plomes escapulars i cobertores grans de les ales.

Sól·lera boscana

Es Busqueret se'n va de viatge

Tanzània

Viatge a la planura sense fi

Per **Francis de Andrés**, **Santy Suñer** i **Txema García**
Fotografies de **Francis de Andrés**

Començarem aquesta travessia amb la preparació sanitària i d'equip a portar.

Documentació:

Passaport i cartilla de vacunes

Vacunes:

Sanitat Exterior (Carrer Moll Vell, 7, Palma de Mallorca Telf. 971 98 92 52).

- Febre groga – Pagament imposat 18,90 euros – Injecció en sanitat exterior
- Malarone (Recepta Seg.Social): 7 dies abans d'anar-te'n, durant el viatge i 7 dies a la tornada.
- Vivotif – (Recepta Seg. Soc.) 3 pastilles. 21 dies abans d'anar-te'n.
- Hepatitis A
- Tètanus

Equip fotogràfic:

- Recomanable dos cossos réflex, a part d'objectius amb zoom i algun multiplicador per si utilitzem una focal fixa. Exemples: 200-400mm f4; 80-400mm f4,5-5,6; 70-200mm f2,8; TC-14
- Targetes de memòria
- Filtres (1 ND 6 passos + 1 filtre protecció)
- Carregadors
- Fundes d'objectius
- Corretges de càmera pel coll
- Tovalloletes neteja equip
- Tovalloles Decathlon cobreixequips
- Trípod i ròtula
- Beanbag
- Càmera compacta

Altres:

- Necesser (crema dental, raspall de dents, sabó de cabells, etc.)
- Relec extrafort
- Crema solar
- Tovalloles higièniques
- Farmaciola
- Dòlars

Roba:

- Armilla portaobjectes
- Polar (jersei)
- Pantalons
- Samarretes de cotó
- Samarreta tèrmica
- Roba interior
- Sabatilles goretex (posades)
- Sabatilles descans
- Barrets (Important)
- Ulleres de sol (Important)
- Led frontal (Important)

Abellerol petit, *Merops pusillus*

Quan decideixes realitzar un esforç tant de temps com econòmic, has d'intentar no deixar cap cap per lligar i, per descomptat, el més important, has de gaudir del que vas a fer abans de sortir de Mallorca. És a dir, començar a fer volar la teva imaginació i il·lusió des de l'inici de la planificació del viatge.

Això és el que vam fer i això es va traduir en el que ara intentarem narrar. Mentre, et recomanem que posis música de fons: "El cercle de la vida" (El rei lleó).

Nants Ingonyama bagithi bava... Sithi uhhmm ingonyama...

Som tres amics: Santy Suñer, Txema García i el que malament escriu part d'aquest text. Als tres ens uneixen diverses coses en comú, però sobretot ens uneix el contacte amb la naturalesa en el seu estat pur i lliure... Això, i poder plasmar aquesta essència fotogràficament.

Una vegada has triat el país a visitar, en el nostre cas Tanzània, has de triar les zones i la distribució

dels dies que hi passaràs, tenint en compte que hi hagi correlació quant a desplaçament i aprofitament del temps.

Nosaltres decidim visitar els parcs en aquest ordre: PN. Tarangire, PN. Serengeti, Pujada al riu Mara, PN. Cràter Ngorongoro, PN. Serengeti, PN. Llac Manyara i PN. D'Arusha, aquest últim únicament per estar relativament prop de l'aeroport i perquè ens permetia aprofitar el darrer matí.

Ja d'entrada us comentaré que un proper viatge a Tanzània (esperem que abans de dos anys), repetiríem 7 dies en el Serengeti, un dia en el Cràter Ngorongoro i potser un últim dia a Tarangire. És veritat que, si un és molt *pajarero*, Tarangire és una zona on potser dos o tres dies és perfecte.

Entrant ja en la descripció del viatge, cal començar recomanant Amigosafari, una petita empresa de safaris que va muntar Mati fa pocs anys. Aquesta lleidatana mig esta-

blerta allí va fer que tot funcionés d'allò més bé. Un onze sobre 10 per a ella i el seu equip.

Ens van recollir en l'aeroport i van posar a la nostra disposició un tot terreny de 7 places, un autèntic luxe per únicament tres aficionats a la fotografia. Aquest vehicle seria pràcticament la nostra casa en tot el viatge.

Nyus blaus, *Connochaetes taurinus*

P.N. Tarangire

Sortint del petit aeroport de Kilimanjaro, ens dirigírem fins a Tarangire, on passariem dos dies.

Des de l'aeroport fins a Tarangire recorres els seus camins polsegosos deixant enrere cares de nins que et somriuen i saluden, amb l'esperança que aturis i els donis *ela* (dinners). En aquell trajecte, i a me-

sura que ens apropam, comencem a veure els famosos arbres mil·lenaris, els immensos baobabs, autèntiques coves que a l'interior de les seves arrels fins i tot van donar recer als caçadors furtius.

A les cabanyes de Lodge la rebuda és exquisida fins i tot fregant l'excés quant a servitud, cosa per la qual fins i tot en algunes ocasions

estàvem incòmodes.

Ens acompanyen a la cabana i ens insisteixen que no l'abandonem de nit. En els camins cap a les cabanyes sempre trobarem un massai que fa de sentinella. La seva funció és que cap inconscient faci una passejada a la nit. N'hi ha prou amb recordar que som enmig de Tarangire.

Quan clareja, des de la terrassa

de la cabanya podem albirar impales, babuïns i una àguila de la qual no arribem a determinar l'espècie. Per descomptat, desenes d'aus passeriformes adornen amb els seus trins el matí. És un so que et desconnecta del món d'on vénis.

Una vegada berenats, carreguem els equips pel que serà la primera jornada fotogràfica. La veritat,

l'emoció i l'adrenalina de no saber que trobaríem corre pels nostres cossos. La climatologia és bona, així que... Enavant!!!

Amb 2.500 km², el Parc Nacional de Tarangire és molt més petit que el seu famós veí del nord. No obstant això, durant l'estació seca les concentracions d'animals salvatges rivalitzen amb les del Serengeti. Taran-

gire entra en explosió quan, durant l'època seca (juliol-novembre), arriben enormes poblacions d'elefants i altres espècies a la recerca d'aigua al Rru Tarangire i a altres fonts d'aigua permanents dins del parc.

Manades de búfals, nyus i zebres es concentren entorn dels rius i pantans. L'albirament d'elefants va ser excel·lent: vam poder veure més

Flamenc menut, *Phoenicoparrus minor*

de cent individus en un sol dia. Tarangire té en els mesos secs la concentració més gran d'elefants de tots els parcs nacionals africans.

L'aspecte paisatgístic del parc el fa imprescindible en un viatge a Tanzània. Albiraments de girafes, warthog, dik-dik, eland, oryx i kudus adornen les planícies, on cohabiten amb acàcies i baobabs.

Si alguna cosa hem de destacar de Tarangire és la quantitat i diversitat d'aus. Una vegada hem recorregut la resta de parcs podem confirmar que, per als amants de les aus, aquest és lloc obligat de pas. En el quadre lateral podreu apreciar les aus albirades que vam poder identificar.

Abandonem el meravellós PN. de Tarangire, la estada en el qual serà un record que sempre guardarem en el nostre cor. Però alto! Abans, podem veure i fotografiar a molt curta distància una petita i preciosa joia: un mussolet perlat (*Glaucidium perlatum*).

Serengeti

Pensar en Àfrica és pensar en la sabana, en espais oberts, en vida salvatge. Pensar en Àfrica és pensar en el Serengeti. Vam tenir la sort de passar-hi quatre dies, però hi hauríem estat quaranta sense dubtar-ho.

Amb gairebé 15000 km², el Serengeti és la joia de la corona quant a parcs nacionals africans, per extensió i sobretot per la seva bellesa salvatge. Amb un cop d'ull a l'etimologia del seu nom, ja se'ns dona una pista: Serengeti, en l'antiga llengua dels massai, el suahili, significa planura sense fi. Mai una afirmació va ser tan exacta.

Entrar al Serengeti és entrar a l'Àfrica salvatge. La llar dels *cinc grans*: el lleó, el lleopard, el rinoceront negre, el búfal i l'elefant. I a tots els vam poder veure i fotografiar en un sol dia. Però el Serengeti és molt més. Acull grans manades d'herbívors que s'alimenten en les seves planícies immenses, sobretot de nyus i de zebres, que, en una de les més espectaculars migracions del planeta, arriben de la veïna Kenya després de creuar el famós riu Mara, un parany mortal per a molts que finalitzaran el viatge ofegats en

la seva riba, o devorats per cocodrils, lleons i hienes. Encara que el preu a pagar sigui massa alt, la recompensa d'unes exuberants pastures és temptadora, i és per això que aquest drama de vida i mort es repeteix any rere any. Nosaltres no vam tenir la sort de presenciar-lo, ja que setembre no era la data propícia per a això, i quedà anotat en l'agenda de les coses pendants.

Així i tot, la visita a Serengeti no ens va decebre, més aviat el contrari. Vam ser testimonis d'un fet de caça espectacular, on una sola lleona va aguitar i va abatre una zebra. Va ser una imatge dura que no vam poder fotografiar, però que quedarà en la nostra retina per sempre. També vam poder contemplar, per uns minuts, les aventures d'un lleopard, el fantasma de Serengeti, que només caure la nit iniciava les seves prospeccions de caça, caminant davant del nostre tot terreny totalment aliè als qui el seguíem. I molt més... com que et despertin, a les tres del matí les rialles esgarrioses de les hienes que rondan al costat del campament o el bramit d'un búfal solitari, que et gela la sang. A més dels sopars sota la misteriosa nit africana, els berenars a punta d'alba acompanyats de desenes d'ocells, els safaris infinits, on en un lloc brilla el sol i en un altre es deslliga una tempesta, però sobretot la sensació de sentir-te molt petit, en un lloc tan immens i dramàtic.

I no hi ha dubte, Àfrica és el bressol de la humanitat, d'allí sorgim. Potser és per això que tots, en algun moment de la nostra vida, rebem la seva trucada i ens vegem necessitats de *tornar* als nostres orígens. Una mica d'allí ens atreu, ens embuixa, ens encisa. Àfrica és màgia, és vida salvatge. I Serengeti és el seu epicentre.

Abandonem a poc a poc Serengeti per pujar al riu Mara.

Pujada al riu Mara

Anar al riu Mara és jugar-se-la a una sola carta. Si et surt... bufff!!! Si no, es queda en un recorregut de molts de quilòmetres on almenys pots gaudir d'un altre tipus de paisatge africà.

En el camí de pujada vam poder veure vida i mort. Vida, en una pare-

Zebres, *Equus quagga*

Gaig de pit violat, *Coracias caudata*

Illa de lleons que es lliuraven a l'amor amb mossegades i rugits. Mort, en carronyaires de diferents espècies, com voltor torgos (*Torgos tracheliotus*), voltor dorsiblanco africà (*Gyps africanus*), voltor de Rüppell (*Gyps ruppellii*) o marabú (*Leptoptilos crumeniferus*) que es disputaven un búfal el qual podia haver deixat aquest món el dia anterior.

L'arribada a Mara, aquell riu que havíem vist tantes i tantes vegades en els documentals es feia realitat. Els nyus arribaven en processó i creaven petites multituds, però no tan importants com per realitzar *el gran pas*. Si bé és veritat que alguns s'hi aventuraven amb l'ajuda de les pedres, que servien com a punt de salvació dels cocodrils, sempre atents a qualsevol reliscada. Nosaltres aprofitem per menjar just a la vorera del riu, amb les vistes del Mara, hipopòtams, nyus i algun cocodril que ens acompanya... i un es pregunta... Què més es pot demanar? Quina meravella!!!

Veure com els nyus es llancen a creuar el riu en estampida pot portar diversos dies i nosaltres, desgraciadament, no disposàvem d'aquest preuat temps. Així, començarem a baixar, creuant alguns petits rierols, no sense dificultat, ja que l'abundància de pluges en els dies anteriors fins i tot havia fet perillar aquesta pujada.

Aquella pluja s'apoderà de nosaltres de manera tropical tot el que restava de tarda, fins a l'arribada al nostre acomodatament. El Lodge era una antiga casa colonial envoltada de grans roques a manera *kopjes* (caps), on abundaven els damans (*Procavia capensis*) i on descansàrem per l'endemà tornar al Serengeti camí al cràter del Ngorongoro.

Cràter del Ngorongoro

Encara amb els núvols lliscant sobre les voreres del cràter, baixem cap al majestuós cràter del Ngorongoro. Considerat una de les meravelles naturals del planeta, és un sorprenent santuari natural que no ens podíem perdre. El safari en aquest cràter és un dels millors del continent africà i, a més, qualsevol època de l'any és bona. L'abundància i proximitat dels animals és diferent a la de qualsevol altra part de Tanzània.

Allà, el secretari (sagittarius serpentarius), encara que reticent, es deixa almenys observar i fotografiar a certa distància, el pioc salvatge (Otis tarda) ja no és esquiú i els facoquers (Phacochoerus aethiopicus), que corrien en el Serengeti com ànimes que s'emporta el dimoni, aquí es mostren menys fugissers. I també grues, pelicans, lleons. Fins i tot vam poder veure i fotografiar un serval en plena caça d'un ratolí, que va ser una de les delícies del viatge.

Descrivint una mica el parc, el cràter és de dimensions petites, amb 20 kilòmetres de diàmetre. Amb una sola jornada de safari és possible envoltar-lo diverses vegades i conèixer els principals punts d'interès. No obstant això, cada sortida de safari és diferent i ofereix noves escenes i aventures. Una de les recomanacions per visitar el cràter és fer-ho a primera hora del matí, per evitar l'afluència de gent en hores més tardanes. A més, a primera hora els animals es mostren més actius.

Alguns animals migren des de l'interior a l'exterior del cràter, però això no condiciona l'època per visitar-lo, ja que es tracta d'un nombre molt reduït d'animals.

Els criteris a tenir en compte per a la visita d'aquest espai protegit han de ser el temps i el nombre de visitants i això ho marca el mes. No recomanaria gens l'agost o juliol.

Com ja hem comentat abans, el cràter permet l'observació d'animals durant qualsevol època de l'any. Al setembre, el clima és agradable, i el nombre de visitants és moderat. A finals de mes baixa dràsticament.

P.N. del llac Manyara

Era el penúltim dia del nostre viatge i la tornada imminent va començar a fer efecte en el nostre ànim. Lluny quedava ja el Serengeti i el Ngorongoro, llocs que sens dubte ens marcarien per a tota la vida. Encara així quedaven dos dies a Àfrica que ens anaven a descobrir altres llocs dignes de visitar. El primer d'ells ens va portar al llac Manyara, un parc nacional d'amb prou feines 300 Km2, molt proper a la sorollosa i sempre plena de vida ciutat d'Arusha.

Vegetació densa i frondosa s'al-

Girafes, *Giraffa camelopardalis*

terna amb petites planícies a les ribes del llac, que s'inunden amb les copioses pluges de l'estació humida, a més boscos d'acàcies, llocs que els lleopards i els famosos lleons trepadors (que no aconseguirem veure) utilitzen com a refugi. Els majestuosos ficus gegants també són abundants en el paisatge de Manyara, nodrits per un complex sistema d'aigües subterrànies que es filtra des del mateix massís del Ngorongoro. I al seu centre el famós llac, format fa més de dos milions d'anys, després

de la creació de l'espectacular vall del Rift, posant el colofó a un paisatge paradisiac.

La fauna terrestre és abundant, però difícil d'observar entre la vegetació. Només alguns grups de nyus i zebres es van deixar veure quan bevien a la vora del llac, com també alguns elefants, omnipresents en tot Tanzània. El que sí crida l'atenció són les enormes famílies de babuïns que campen al seu gust al llarg del parc, a més dels menys coneguts i realment bells micos blaus, una delícia

de primats que es poden observar i fotografiar amb relativa facilitat.

Però si parlem d'aus, la cosa canvia. Manyara és un altre dels paradisos per als ornitòlegs. Més de 300 espècies d'aus es concentren en aquest parc, moltes de les quals no vam tenir la sort de veure fins llavors. Espècies com l'àguila emplomallada (*Lophæetus occipitalis*), l'aguiot cara-calb comú (*Polyboroides typus*) caçant teixidors a la seva peculiar manera entre les palmeres, la majestuosa àguila coronada afri-

cana (*Stephanoæetus coronatus*) experta en la captura de micos petits, o l'extravagant mussol de Verreaux (*Bubo lacteus*) cuidant dels seus pollets volanders, són un excel·lent reclam per a qualsevol amant de les aus. Però hi ha molt més: teixidors, blauets, puputs verds, abellerols, calaus trompeters i terrestres... I, per descomptat, els flamencs, els estels rutilants de tots els llacs d'Àfrica.

No obstant això i per si no fos poc, cosa que fa realment important aquest parc, el seu enclavament ge-

ogràfic és un lloc estratègic que està unit al Serengeti i al Ngorongoro pel nord, i al sud-est pel Parc nacional de Tarangire, mitjançant un corredor per on la fauna salvatge pot emigrar, evitant els nuclis urbans. Un laberint natural que els animals han sabut aprofitar en el seu benefici.

Així doncs Manyara es converteix en una artèria fonamental de l'intricat sistema circulatori de Tanzània, que comunica les zones salvatges del sud i de l'est, amb el palpitant cor d'Àfrica, el Serengeti, i per

tant en un lloc que no podem deixar de visitar, atesa la seva importància i imponent bellesa. Ernest Hemingway va dir d'ell que era el llac més bell del món, i encara que nosaltres no ens aventurem a tant, tampoc serem els qui li llevarem la raó.

P.N. d'Arusha

Era el nostre últim dia a Àfrica i el Parc Nacional d'Arusha ens assenyalava el final del viatge. Cansats i alacaiguts pujàrem per última vega-

Llista d’aus observades

Nom comú	Nom científic	Parc d'albirament
Àguila de Verreaux	<i>Aquila verreauxii</i>	Taranguire
Àguila saltimbanqui	<i>Terathopius ecaudatus</i>	Tots
Pigarg africà	<i>Haliaeetus vocifer</i>	Taranguire/Llac Manyara
Àguila coronada africana	<i>Stephanoaetus coronatus</i>	Llac Manyara
Àguila marcenca	<i>Circaetus gallicus</i>	Serengeti/ Ngorongoro
Àguila serpentera pitnegra	<i>Circaetus pectoralis</i>	Serengeti/ Taranguire/Ngorongoro
Àguila rapaç	<i>Aquila rapax</i>	Taranguire/Serengeti/Ngorongoro
Àguila pomerània	<i>Aquila pomarina</i>	Taranguire/Serengeti
Àguila emplomallada	<i>Lophaetus occipitalis</i>	Llac Manyara
Astor cantaire	<i>Melierax metabates</i>	Serengeti/Llac Manyara/Ngorongoro
Xoriquer d'ulls blancs	<i>Falco rupicoloides</i>	Ngorongoro
Arpella esparverenca africana	<i>Polyboroides typus</i>	Llac Manyara
Astor gabar	<i>Micronisus gabar</i>	Llac Manyara
Aligot augur	<i>Buteo augur</i>	Tarangire
Voltor de Rüppell	<i>Gyps rupellii</i>	Serengeti/Ngorongoro
Voltor dorsiblanç africà	<i>Gyps africanus</i>	Serengeti/ Ngorongoro
Aufrany fosc	<i>Necrosyrtes monachus</i>	Serengeti
Voltor torqos	<i>Torgos tracheliotus</i>	Taranguire/Serengeti/Ngorongoro
Esparver cendrós	<i>Circus pygargus</i>	Taranguire/Serengeti
Esparver d'espatlles negres	<i>Elanus caeruleus</i>	Taranguire/Serengeti
Milà negre	<i>Milvus migrans</i>	Ngorongoro
Secretari	<i>Sagittarius serpentarius</i>	Serengeti/Ngorongoro
Mussolet perlat	<i>Glaucidium perlatum</i>	Taranguire
Duc lletós	<i>Bubo lacteus</i>	Llac Manyara
<i>Sísón ventrinegro</i>	<i>Lissotis melanogaster</i>	Serengeti/ Ngorongoro
Pioc salvatge kori	<i>Ardeotis kori</i>	Serengeti/ Ngorongoro
Grua coronada de coll gris	<i>Balearica regulorum</i>	Ngorongoro
Marabú africà	<i>Leptoptilos crumeniferus</i>	Serengeti/Llac Manyara/Ngorongoro
Tàntal africà	<i>Mycteria ibis</i>	Serengeti/Llac Manyara/Ngorongoro
Ibis sagrat	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	Ngorongoro
Capó reial	<i>Plegadis falcinellus</i>	Taranguire/Lago Manyara/Ngorongorp
Bernat capnegre	<i>Ardea melanocephala</i>	Taranguire/Llac Manyara/Ngorongoro
Pelica vulgar	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Ngorongoro
Flamenc menut	<i>Phoenicopterus minor</i>	Ngorongoro/Llac Manyara/Arusha
Esplugabous	<i>Bubulcus ibis</i>	Tots
Martinet ros	<i>Ardeola ralloides</i>	Llac Manyara
Martinet blanc	<i>Egretta garzetta</i>	Taranguire/Llac Manyara
Oca egípcia	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	Tots
Gallet africà	<i>Actophilornis africana</i>	Llac Manyara/Ngorongoro
Camallarga	<i>Himantopus himantopus</i>	Taranguire/Llac Manyara/Ngorongoro
Becassineta	<i>Tringa ochropus</i>	Taranguire/Llac Manyara
Pigre gris o Fusell de mar	<i>Pluvialis squatarola</i>	Taranguire/Llac Manyara
Gamba roja vulgar	<i>Tringa totanus</i>	Taranguire/Llac Manyara
Picaplatges petit	<i>Charadrius dubius</i>	Taranguire/Llac Manyara
Torlit aquàtic	<i>Burhinus vermiculatus</i>	Serengeti
Fredeluga esperonada	<i>Vanellus spinosus</i>	Taranguire/Llac Manyara/Ngorongoro
<i>Francolín gorgiamarillo</i>	<i>Francolinus leucoscepus</i>	Taranguire
Ocell martell	<i>Scopus umbretta</i>	Taranguire/Llac Manyara/Ngorongoro
Faraona	<i>Numida meleagris</i>	Tots
Ganga gorjagroga	<i>Pterocles gutturalis</i>	Taranguire
Guatlla comuna	<i>Coturnix coturnix</i>	Taranguire/Serengeti
Tórtora	<i>Streptopelia turtur hoggara</i>	Tots
<i>Tórtola engañosa</i>	<i>Streptopelia decipiens</i>	Tots
Gaig blau	<i>Coracias garrulus</i>	Tots
<i>Carraca de pecho violeta</i>	<i>Coracias caudata</i>	Tots
Puput	<i>Upupa epops</i>	Taranguire/Serengeti/Arusha
Puput dels arbres verda	<i>Phoeniculus purpureus</i>	Llac Manyara
Enganyapastors sp.	<i>Caprimulgus sp.</i>	Serengeti
Alció capgris	<i>Halcyon leucocephala</i>	Taranguire/Llac Manyara
Abellerol	<i>Merops apiaster</i>	Taranguire/Llac Manyara/Ngorongoro
Abellerol petit	<i>Merops pusillus</i>	Tots
Abellerol gorja-roig	<i>Merops bulocki</i>	Arusha
<i>Barbudo capuchino</i>	<i>Trachyphonus usambiro</i>	Serengeti
<i>Barbudo D´Arnaud</i>	<i>Trachyphonus darnaudii</i>	Serengeti
Calau de bec vermell septentrional	<i>Tockus erythrorhynchus</i>	Taranguire
Calau becnegre	<i>Tockus nasutus</i>	Llac Manyara
Calau trompeter	<i>Ceratogymna bucinator</i>	Llac Manyara
Calau terrestre del sud	<i>Bucorvus leadbeateri</i>	Llac Manyara
<i>Pito gris occidental</i>	<i>Dendropicos goertae</i>	Tarangire
Cucullada vulgar	<i>Galerida cristata</i>	Serengeti/ Ngorongoro
Oronella coa-rogenca	<i>Hirundo daurica</i>	Serengeti/Llac Manyara/Ngorongoro
<i>Drongo horquillado</i>	<i>Dicrurus adsimilis</i>	Taranguire/Serengeti/Ngorongoro
Bulbul barbat	<i>Pycnonotus barbatus</i>	Taranguire/Serengeti/Llac Manyara
<i>Cosifa coroniblanca</i>	<i>Cossypha albicapilla</i>	Serengeti
Trist o brusac	<i>Cisticola juncidis</i>	Serengeti
<i>Papamoscas piquicorto</i>	<i>Melaenornis microrhynchus</i>	Serengeti
Corb blanc i negre	<i>Corvus albus</i>	Arusha
<i>Canario amarillo</i>	<i>Serinus flavivertex</i>	Serengeti
Agapornis de Fischer	<i>Agapornis fischeri</i>	Taranguire/Serengeti
Estruç	<i>Struthio camelus</i>	Tots
<i>Picobuey de pico rojo</i>	<i>Buphagus erythrorhynchus</i>	Taranguire/Serengeti/Ngorongoro
<i>Alcaudón colilargo</i>	<i>Lanius cabanisi</i>	Taranguire/Serengeti
<i>Alcaudón pio</i>	<i>Corvinella melanoleuca</i>	Tarangire
<i>Alcaudón culiblanco</i>	<i>Eurocephalus rueppelli</i>	Taranguire/Serengeti/Llac Manyara
Estornell superb	<i>Lamprotornis superbus</i>	Tots
Gorrió teulader	<i>Passer domesticus</i>	Serengeti
<i>Tejedor enmascarado</i>	<i>Ploceus velatus</i>	Ngorongoro
<i>Tejedor social</i>	<i>Pseudonigrita arnaudi</i>	Serengeti/Llac Manyara
<i>Tejedor bubalo de cabeza Blanca</i>	<i>Dinemellia dinemelli</i>	Tots
Bec de corall cuanegre	<i>Estrilda troglodytes</i>	Serengeti/Llac Manyara
Bec de corall galta-roig	<i>Uraeginthus bengalus</i>	Llac Manyara

Teixidor golanegre, *Ploceus nigricollis*

Lleopard, *Panthera pardus*

da a aquell vehicle en el qual passàrem tantes i tan bones hores. Mati, la nostra gran amfitriona, ens va voler acompanyar en el nostre últim safari, fent-lo més amè.

Arusha està situat a tir de pedra de la ciutat que porta el mateix nom. Això semblava menys salvatge, encara que no fos del tot cert. El parc és un frondós bosc de muntanya, ideal per a les aus i els petits dik-dik, uns delicats antílops en miniatura que ja aconseguírem fotografiar en altres parcs. En les branques més altes vàrem veure els micos còlobs, els protagonistes del parc, amb el seu pelatge blanc i negre impol·lut i llargues cues en forma de pinzell, dansant en les altures, gràcils i elegants, embadalint-nos amb les seves acrobàcies.

Al centre vam poder observar la zona pantanosa del cràter de Ngurdoto, un hàbitat ideal per búfals i facoquers, flanquejats pels llacs Momela i les seves aigües d'impossibles colors. Aquí es concentra una de les poblacions més importants de flamenc nan de tot Àfrica, un altre espectacle de la naturalesa.

Més al nord hi ha pujols replets d'herba i des d'aquí ja podem veure la majestuosa muntanya Kilimanjaro, el gran cim d'Àfrica, en un paisatge obert serpentejat per rius i rierols, formant cascades de diversos metres. En aquell lloc va començar la nostra petita excursió a peu, la primera i única que realitzàrem durant el viatge. Escortats per un espigolat rànger, armat amb un vetust fusell que portava subjecte amb una corda, vam caminar entre ramats de búfals atònits que ens miraven de reüll, sorpresos de la nostra audàcia, com si no sabéssim que són un dels animals que més vides humanes esbiaixen a Àfrica.

Ens trobem també amb les pomposes girafes que des del sòl ens semblaven encara més imponents i altes, i que ens ignoraven fins que ens apropàvem massa. Des d'aquestes terres vam poder veure l'altre cim de Tanzània, la cinquena altura d'Àfrica, l'escarpat i erosionat Mont Meru, amo i senyor del paisatge amb permís del gegant Kilimanjaro. Desenes de grups de muntanyencs contractaven aquí els serveis de portadors locals per realitzar-hi expedicions, fent cim, amb sort, després de tres dies de pesada caminada.

Nosaltres els deixàrem a tots enrere, amb la seva necessitat d'aventura. Havíem de tornar al tot terreny, ja que el nostre viatge tocava a la seva fi. Allí deixàrem Àfrica, bons records i bons amics. En el cotxe que ens portava a l'aeroport cap de nosaltres va dir res, però sabíem que aviat tornariem. Havíem estat inoculats amb el verí deliciós d'Àfrica, que ara recorria cada vena del nostre cos i al qual no hi ha antídote possible, doncs Àfrica és la malaltia i també la cura.

La imperiosa necessitat de tornar retronava en els nostres caps, i com més ens allunyàvem d'ella més a prop ens sentíem d'aquesta terra màgica, que ens havia acollit i ja començàvem a trobar-la a faltar...

El llarg i dur retorn...

Ja coneixem el tema de les companyies aèries i els capritxos en els canvis d'última hora. En el nostre cas ens va fer realitzar un llarg viatge de tornada: aeroport de Kilimanjaro, aeroport de Nairobi, El Caire, Milà, Madrid i Palma. Va ser viure un autèntic documental sobre la societat i costums de diversos pobles. Encara ens preguntem si hi havia algun tipus de congrés perquè vam poder veure diferents cultures concentrades en dos aeroports: Nairobi i El Caire. Desgraciadament, va coincidir amb una sèrie de missatges radicals de grups extremistes i un atemptat en El Caire que va fer que els controls a vegades fossin bastant rigorosos. En alguns moments s'apodera de tu una rara sensació d'inseguretat que s'esvaeix quan toques sòl europeu.

És curiós, però persones a les quals ens agrada l'aventura i, a vegades, cert risc, allí ens trobàvem amb una inseguretat, amb un no control de la situació. Va ser tocar sòl de Milà i pensar que ja estàvem pràcticament a casa.

Avui enyor fins i tot aquesta inseguretat, enyor aquestes gents, enyor aquest dur sol, enyor aquesta pols africana que encara fa olor de llibertat... enyor Tanzània. •

Més que aucells

Per **Cati Artigues**

Senecio rodriguezii Willk. ex J. J. Rodr. Deu el seu nom a la dedicatòria que l'il·lustre botànic Moritz Willkomm (1821–1892) va fer al seu col·laborador, el naturalista menorquí, i també botànic, Joan Joaquim Rodríguez Femenías (1839–1905).

És un dels nostres endemismes més bells,

una petita margalideta que sols trobarem al litoral de les illes de Mallorca i Menorca. La planta, d'entre 4–15 cm d'alçada, ocupa les roques i les encletxes properes a la mar, i la trobarem tant als llocs assolats com als racons més ombrívols, sense sobrepassar els 200 m. d'altura. És freqüent a la costa des de Sóller a Formen-

En els darrers anys s'han trobat molts exemplars d'aquesta planta afectada per un fong d'origen australià anomenat *Puccinia distincta*, que fins al moment infectava altres plantes compostes com *Bellis* i altres espècies de *Senecio*, i que ara pareix que igualment ataca el nostre endemisme balear.

Senecio rodriguezii la margalideta de mar

tor, al llevant mallorquí i a tota la costa menorquina.

La planta pertany a la família de les compostes (asteràcies), de flors en capítols rosats, les femenines situades a la perifèria. Les fulles són fàcilment identificables, ja que són amples, plenes, carneses, d'un verd blavós amb taques més blanquinoses a la part central, i més violàcies o pur-

púries pel revers, que li permeten adaptar-se a un ambient totalment hostil on manca l'aigua dolça, la insolació és molt forta i el vent i la saladina posa a prova els seus teixits.

La trobarem florida des de finals d'hivern, al març, fins al juliol.

Quadern de camp

Per **Steve Nicoll**

Set
- En la campanya d'anellament de la migració postnupcial duita a terme a l'illa de s'Aire, Menorca, destaca la captura de dues aus considerades rares a Espanya: un ull de bou cellard *Phylloscopus inornatus* i un busqueret xerraire *Sylvia curruca*. És també d'interès el control d'un ropit *Erithacus rubecula* amb anella lituana. SOM.

Oct
5 Anellat a Cabrera un exemplar de busqueret esparverenc *Sylvia nisoria*. És el cinquè registre d'aquesta espècie oriental a Espanya. Jose Luis Martínez.

Oct
12 Dia de rareses en el Parc Nacional de Cabrera. S'observen fins a 3 exemplars diferents de passarell carminat *Carpodacus erythrinus*, un papamosques menut *Ficedula parva*, un ull de bou de Sibèria *Phylloscopus collybita tristis* i un màxim de tres exemplars d'ull de bou cellard *Phylloscopus inornatus*. Les quatre espècies són rareses a Espanya. Juan Sagardía, José Portillo, Jus Pérez, Miguel Rouco et al.

Oct
17 La primera cita per Mallorca d'una àguila pomarina *Aquila pomarina*, vista a l'extrem sud del Cap de ses Salines, Santanyí. El

Busqueret xerraire, *Sylvia curruca*

dia 23 d'octubre es va observar novament en el mateix lloc. Aquesta gran àguila és una raresa a Espanya. La seva zona de cria s'estén per l'est d'Europa i Rússia, per migrar llavors cap a Àfrica oriental per passar l'hivern. Adolfo Ferrero.

Oct
29 S'observa a prop de la depuradora de Son Bosc un exemplar de primer hivern de capsigrany

pàl·lid *Lanius isabellinus*. Aquesta espècie es considera raresa a Espanya i té la seva zona de cria a l'est del Mar Negre a Kazakhstan, Xina i Mongòlia. Passa l'hivern a Àfrica oriental, Índia i la península aràbiga. Aquest exemplar va estar present fins l'1 de novembre. John Edwards, Maties Rebassa i Josep Manchado.

Nov
3 Un exemplar exhaust de titina d'aigua *Anthus petrosus*, probablement acabat d'arribar, fou observat en el PN de S'Albufera. Tan sols hi ha tres cites anteriors a les Balears, totes de 1993, d'aquesta espècie considerada raresa autonòmica. Maties Rebassa.

Des
- Diverses observacions hivernals d'oroneta coa-rogenca, sempre un exemplar, a la zona de la platja des Trenc, Campos, el 12 de desembre i dues observacions el 8 de gener a la bassa de Can Guidet, Son Ferriol. Aquesta espècie normalment passa l'hivern al sud del desert del Sàhara. Maties Rebassa i Toni Soler.

Gen
10 Es realitza el cens anual de milà reial, *Milvus milvus*, en els dormidors coneguts. El resultat és de 196 individus, que en comparació amb l'any anterior (178 individus),

Passarell carminat, *Carpodacus erythrinus*

Capsigrany pàl·lid, *Lanius isabellinus*

Ull de bou de Sibèria, *Phylloscopus collybita tristis*

Moretó buixot, *Aythya marila*

dóna una dada positiva sobre la recuperació d'aquest rapinyaire a Mallorca. GOB Mallorca.

Gen
17 Una gavina cendrosa *Larus canus* de primer hivern va estar present entre el 17 i el 25 de gener en el moll vell del port de Palma. Aquesta espècie, encara que és considerada rara a Balears, es veu de manera puntual tots els hiverns des de fa alguns anys. Jordi Muntañer, Biel Sevilla i Miguel McMinn.

Gen
24 S'observa una femella adulta de moretó buixot *Aythya marila* a Maristany, Alcúdia. Aquesta anàtida és considerada raresa a Balears. L'exemplar es trobava dins un petit grup de moretons, coincidint a la vegada amb les altres espècies europees de moretons: moretó capvermell *Aythya ferina*, moretó de plomall *Aythya fuligula* i parda *Aythya nyroca*, una escena molt poc habitual. Patricia Arbona i David García.

Feb
- Espectacular dormidor d'estornells *Sturnus vulgaris* a Magalluf, Calvià. Aquest hivern ha estat especialment important, amb una estima de gairebé un milió d'individus descansant en una petita zona de canyissar i arbres a la perifèria d'aquest lloc turístic, entre els quals s'ha pogut apreciar la presència d'un individu leucístic. Toni Soler, Lalo Ventoso.

Si vols gaudir d'ells, surt al camp!

Milers de caderneres, verderols i altres aus fringíl·lides capturades al medi natural pateixen confinament, amb l'escusa de mantenir viva l'afició al "silvestrisme". Aqueix no és el seu lloc.

... i fes-te del GOB!

Entra a www.gobmallorca.com i uneix-te a nosaltres

Es Busqueret, i molts altres continguts ornitològics a www.gobmallorca.com/ornitologia